

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Pars Secunda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

M. ANTONII MARSILII

COLVMNAE, BONONIENSIS I. C.

ARCHIEPISCOPI SALERNITANI,

De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure

TRACTATUS.

PARS SECUNDA.

ARGUMENTVM.

*Ecclesiasticarum gradus personarum inter se distingui, atq;
ordinem in ijs certum institui, quàmmaximè decuisse.*

RERVM SVMMAE.

- 1 Ecclesiasticarum personarum varia conditio.
- 2 Clerici in minoribus Ordinibus constituti.
- 3 Monasteria virorum, ac mulierum.
- 4 Presbyteri.
- 5 Sacerdotes seculares monachis sunt preferendi.
- 6 Vni personae quantumlibet exercitatae, duarum rerum officia eodem tempore committenda non sunt.
- 7 Tot beneficiorum genera constituenda erant, quot sufficerent ijs, qui Ecclesiae inseruiunt.

D 8 Hic

- 8 Hierarchia caelestis in supremam, mediam, & infimam diuiditur.
- 9 In veteri lege erat ordo Patriarcharum, Prophetarum, Sacerdotum, & Pontificum quibus in ijs ordinibus primis omnium fuerint.
- 10 Sub Christo saluatore nostro fuit ordo Discipulorum, Euangelistarum, Martyrum, ac Apostolorum.
- 11 Gentilium ritus ad confirmationem nostram allegare licet.
- 12 Apud Romanos distincti erant sacerdotes ab ijs, qui sacra exercere dicebantur.
- 13 Pontifices quatuor ex patribus, & quatuor ex plebe Num a creauit.
- 14 Pontifex maximus ceteros omnes re & nomine antecellebat.
- 15 Rex sacrificulus quis.
- 16 Flamines Diales.

CAPVT DECIMVM.

- 1 **L**ORVM, † qui diuino cultui mancipantur, uaria conditio est. Quamuis enim ad unum, eundemque finem omnes tendant, per diuersas tamen alij ab alijs semitas incedunt, ita ut ex eodem pietatis ueluti fonte plures riuuli scaturiant. Sunt
- 2 † qui nec uxoribus coniungi uelint, nec propterea tamen maioribus (quos uocant) Ordinibus curant initiari, sed clericali tantum charactere insigniri solis minoribus susceptis Ordinibus, ut ad sacros ipsos Ordines hac ratione praemuniantur. His, ut ad Dei Optimi Maximi cultum magis commoueantur, non debuit Ecclesia facultatum Ecclesiasticarum retentionem omnino prohibere. Quare illis praestimonias, altaria in Ecclesijs, Capellanas,
- 3 portiones, siue mansiones permisit. † Sunt etiam, qui sacratissimam Domini nostri Iesu Christi passionem, nuditatem

tatem, angustias, labores, erumnasque meditantes, ita zelo Religionis afficiuntur, ut nec illis Clericos esse sufficiat, sed arctioribus sub statutis, regulis, ac sanctionibus concludi libenter exoptent. Debit his certè Ecclesia necessaria suggerere, atque redditus aliquos Ecclesiasticos assignare, ex quibus tam Monasterijs uirorum, quàm mulierum opportunis remedijs uictus suppeteret. † Sunt præterea, qui media ueluti incidentes uia, diuino cultui inuolabiliter per characteris indelebilis susceptionem deputari uolunt, non tamen proprijs renunciare bonis, nec claustris includi, aut cancellis angustari intendunt. Hos quoque debuit quàm maximè alere Ecclesia, cùm eius professionis uiri ab ea Christi ministri, ac gratiæ dispensatores constituantur, & in sublimi loco collocentur; ita ut illos etiam Monachis præferendos Petrus Sotus aliquando post alios Theologos affirmarit, de Insti. Sacerd. lect. prima. Quo circa Parochiæ, aliæque huiusmodi reddituum portiones, quas beneficia dicimus, illis assignatæ sunt. Verùm sicuti in castris non omnes seruant eundem militie locum, sed uarijs distribuuntur ordinibus; ita inter eos, quibus ij redditus sunt commissi, ordo appositus est. Hoc enim officium uni, aliud alteri erat in Ecclesia committendum. † Nam, ut Gregorius dicit, quantumlibet exercitata uni personæ uno tempore duarum rerum officia committenda non sunt: quia si totum corpus est oculus, ubi auditus? sicut enim uarietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem repræsentat; ita uarietas personarum per diuersa officia distributa, & fortitudinem, & uenustatem sanctæ Ecclesiæ Dei manifestat. c. singula, 91. dist. Cùm itaque beneficia, & redditus ecclesiastici propter officium conferenda forent. c. cum secundùm Apostolum, de præben. † Sanè tot beneficiorum genera, ac nomina constitui necesse fuit, quot

- 8 personis in ijs officijs deseruiētibus sufficere possent. † In
 cœlesti Hierarchia admirandum ordinem quis non con-
 templetur, si Diuum Dionysium illam diligentissimè con-
 scribentem legat lib. 6. supremam scilicet, mediam, & in-
 finam, in quarum qualibet tres ordines Angelorum, seu
 spirituum beatorum comprehendi noscuntur? In suprema
 quidem Seraphin, Cherubin, & Throni; in media Domi-
 nationes, Virtutes, & Potestates; in infima Principatus,
 Archangeli, & Angeli: quod D. Thomas annotauit Prima
 9 parte passim, & super secundo Senten. dist. 9. † In ueteri le-
 ge inter eos, qui sacris incumbabant, ordines distincti fue-
 re: ordo quidem erat Patriarcharum, in quo primus Abel
 fuit, ad cuius munera Deus respexisse legitur Genes. 4.
 Erat ordo Prophetarum, in quo primus fuit Enoch: unde
 » in lib. Iudicum, secundo legitur, *Prophetauit autem hic*
septimus ab Adam, Enoch. Erat ordo Sacerdotum, in quo
 primus fuit Melchisedech, Rex Salem, Sacerdos Dei sum-
 mi; & ordo Pontificum, in quo primus fuit Aaron, ut ex
 10 Leuitici patet historia cap. 28. † Sub Christo diuersorum
 quoque ordinum gradus extitere; Discipulorum, quorum
 primus Natanael, quem ad Iesum Philippus adduxit Io. 1.
 Euangelistarum, in quo primus Mattheus fuit, Luc. v. Mar-
 tyrum, in quo primus Stephanus, Acto. 7. Apostolorum
 denique, quem cæteris excellentiorem ordinibus fuisse
 11 Dyonisius de Ecclesiastica Hierarchia scribit. † Et quo-
 niam ritus Gentilium ad confirmationem nostram allega-
 re quandoq; non dedecet, ut testis est Augustinus in Li-
 bro contra Manichæos, & Hieronymus lib. j. contra Io-
 12 uinianum: † Illud omittendum non est, quòd & apud ip-
 sos Gentiles, Sacerdotes eorum ab aliis qui sacra exerce-
 13 re dicebantur, distincti erant. † Quare cum Pontifices pri-
 mū à Numa Pompilio è patritijs quatuor, ex plebe dein-
 de totidem creati fuissent, inter eos unus re & nomine
 maximus,

14 maximus erat, reliqui uerò minores Pontifices appella-
bantur, ut Plutarchus in Numa tradidit: † Ille sacra om-
nia exscripta habebat, & obsignata, hostias, dies, ad quæ
15 tum publica, tum priuata. † Creabatur præterea Rex Sa-
crificulus, qui Pontifici Maximo subiectus erat. † Tum
& flamines nempè Dialis, Martialis, Quirinalis, Vimina-
lis, Vulcanalis, Carmentalis, Palatinalis, Pomonalis, in-
ter quos maximæ dignitatis Dialem extitisse, minimæ ue-
rò Pomonalem Flaminem D. Augustinus recensuit, li. 2.
de Ciuit. Dei. Itaq; æquum, ac longè magis rationi con-
sentaneum fuit sub noua perfectiori lege Christi, consti-
tutis beneficiis inter ipsos beneficiarios, ordinem statui,
ac delectum adhiberi: quis autem is fuerit, mox, intelli-
getur, cum & beneficiorum naturam enarrabimus, eosq;
percenfebimus, quibus ea conferuntur.

A R G V M E N T V M.

*Quenam beneficia administrationem & iurisdictionem ha-
beant: & qui illa obtinent, quibus uocabulis nuncu-
pentur.*

R E R V M S V M M A E.

- 1 Beneficia, alia sunt regularia, alia secularia.
- 2 Beneficiorum secularium tria genera, cum administratione,
& iurisdictione, cum administratione sine iurisdictione, &
quæ iurisdictione & administratione carent.
- 3 Beneficiorum alia diuisiones.
- 4 Quenam beneficia dicantur habere iurisdictionem, & ad-
ministrationem.
- 5 Beneficia cum administratione & iurisdictione, dicuntur ob-
tinere Abbates secularium Ecclesiarum.
- 6 Episcopi dicuntur habere beneficium.

- 7 Beneficij appellatione non venit Episcopatus.
- 8 Beneficia inferiora, Episcopatus membra solent appellari.
- 9 Episcopi unde dicti.
Episcopi apud Athenienses dicebantur, qui missi erant, ut hominum mores specularentur.
- 11 Scipio Africani Episcopus gentium, Regumq; missus.
- 12 Cicero totius Campanie Episcopus.
- 13 Episcopi quo sensu accipiuntur apud Iurisconsultos.
- 14 Archiepiscopi dignitate, non ordine Episcopos precellunt, & unde dicti.
- 15 Patriarcha unde dicti, & qui olim erant.
- 16 Patriarcha in quatuor Orbis partibus initio constituti, qui uicij sint.
- 17 Patriarcha quidam minorum gentium primis quatuor additi.
- 18 Venetus Patriarcha Gradensi suffectus est.
- 19 Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarcha beneficia, cum administratione & iurisdictione obtinere dicuntur.
- 20 Summus Pontifex beneficium obtinere dicitur.
- 21 Summi Pontifices in ceteros absolutam potestatem habent, suntq; vocati in potestatis plenitudine.
- 22 Ceteris Episcopis pares in ordine sunt, atque ideo illos fratres appellant.
- 23 Habent potestatem regitiuam super uniuersalem Ecclesiam, atque Episcopalem potestatem.
- 24 Episcopi antiquitus Papa nomine decorabantur.
- 25 Papa unde dictus est.
- 26 Papa nomen ceteris antea Episcopis commune, soli Pontifici Romano tributum est.

CAPVT VNDECIMVM.

I ENEFICIORVM † prima diuisio est, atq; hæc cæteras alias omnes complectitur, ut dicamus Sæcularia quædam reperiri, alia verò Regularia. De Sæcularibus autem, quorum fusior tractatio

- 2 Etatio est, nos prius agemus. † Sæcularium igitur benefi-
 ciorum tria genera sunt: sunt enim nonnulla cum admi-
 nistratiōe, & iurisdictione; alia cum administratiōe,
 absque tamen iurisdictione; Alia verò administratiōe
 3 pariter, ac iurisdictione carent. † Præter hanc verò, quæ
 vt diximus, omnium potissima est, extant & aliæ benefi-
 ciorum diuisiones: Quædam enim sacerdotalia sunt, quæ
 dam perpetua, quædam manualia, quædam commenda-
 ta dicuntur, quædam in titulum data: Commendata præte-
 rea uel ad commodum Ecclesiæ pertinent, uel ipsius cõ-
 mendatarij: Ex eadem hac (ut ita dicam) radice pro-
 4 deunt, quæ officia, seu personatus, ac dignitates appel-
 lantur: † Superioris subdiuisionis primo capite illa be-
 neficia complexi sumus, quæ administratiōem simul &
 iurisdictionem habent: quo in genere plures, qui illa
 5 obtinent, numerantur. † Primò quidem Abbates sæcu-
 larium Ecclesiarum, de quibus in cap. ex transmissa, de
 renuncia. Huius verò nominis rationem tunc explicabi-
 6 mus, cum de regularibus agemus. † Sunt præterea Epi-
 scopi, qui & ipsi beneficium dicuntur obtinere, ut in cap.
 7 foelicis, §. quod si quis, de pœn. in 6. † Tametsi beneficij
 appellatione Episcopatus, utpotè qui dignitatum cul-
 men est, non ita passim continetur, cap. pen. de præbend.
 cap. 2. ubi glo. eod. titu. in 6. Ipsorum Dominicum mu-
 nus est, dignitatum culmen, caput omnium ordinum, sa-
 8 cerdotale fastigium, & ordinis sublimitas, cap. non autè,
 e. venerabilis, 2. quæst. 1. cap. illud. 80. dist. cap. reperiun-
 tur, 7. quæst. 1. cap. 1. 32. dist. † Ideoq; præbendas Archi-
 diaconatus, & alia quæcunque Ecclesia, vel officia, vel
 beneficia, Canones solent Episcopatus membra nuncu-
 9 pare, cap. si quis Episcopus, 1. quæstio. 7. † Episcopi ἀπὸ
 τοῦ ἐπινοχοπεῖν, quod est superintendere, dicti sunt, quòd ex-
 ploratores insidiatorum gregis, excubitores, ac ianito-

res veluti sint constituti, cap. cleros, 21. distinct. & obseruauit accurratè Fr. Michael de Medina, li. de Orig. sanctorum hominum, cap. 2. † Athenienses, quos speculatum mittebant, quid in unaquaque subditarum ciuitatum boni, malive, æqui, aut iniqui ageretur, Episcopos, hoc est, speculatores vocabant: † inde Plutarchus refert, Scipionem Africicum à Senatu in Asiam missum esse Episcopum gentium, Regumq; : † & Cicero ad Atticum scribens: *Me (inquit) Pompeius esse voluit, quem tota Campania, & ora maritima habeat Episcopum, ad quem delectus, & negocij summa deferatur.* † A Iureconsultis etiam eodem hoc sensu nomen hoc accipitur in l. Munerum, 2. §. ijdem Episcopi, ff. de muner. & honorib. † Hoc in genere censentur, & Archiepiscopi, qui iurisdictionem, licèt non ordine Episcopos antecellunt, & ab Episcopis ad eos appellatur, cap. 1. de offic. ord. Ideò verò vox illa ἀρχοὶ præponitur, quod Principem inter Episcopos locum obtinent Archiepiscopi, d. cap. cleros, 21. distinct. † Sunt & Patriarchæ hoc nomine nuncupati, quòd inter patres sublimiorem locum obtineant, d. cap. cleros. Porro eorum nomen ante veteris legis tempus vsurpari cœpit. Vnde legimus Noe, Abraham, Isaac, Iacob, & Ioseph Patriarchas fuisse; Dauid quoque Prophetam, & Patriarcham, Petrus Apostolus appellauit, Act. 2. & Sanctus Ioannes Baptista Patriarcha, & Propheta fuit, Luc. 1.

† In quatuor sanè tantùm Orbis partibus initio cõstituti reperiuntur, à quibus nomen accepere. Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, de quibus in cap. antiqua, de priuileg. cap. sacrosanctæ, cap. Constantinop. c. Renouantes, cap. diffinimus, 22. distin. † Iis postmodum nonnulli minorum gentium Patriarchæ sunt adiecti Aquileiensis, Cantuariensis, Birturgiensis, † & Gradensis, cui hodie quì Venetus nuncupatur,

cupatur, suffectus est, ut Brixienfis docuit in reper. uerb. Patriarcha, uers. de Patriarcha Gradensi: de quibus Speculator aliquando meminit, tit. de dispensa. & Card. Iacobatius tract. de Concil. lib. 1. artic. 12. fol. 23. eorum locum in Concilio exactissimè perquirens, & in ipsis Canonum Decretis haud rata mentio habetur, ut Archidiaconus, Dominicus, & cæteri animaduertent in cap. cōquestus, c. nunc uerò, 9. quæst. 3. cap. erubescant, 32. dist.

19 † Hi quidem omnes, Abbates scilicet, Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ, quos ab infimis ad supremos cōscendentes, numerauimus beneficia cum iurisdictione subditos ipsos corrigendi, & contra eos inquirendi habent, ac rerum pariter Ecclesiasticarum obtinent administrationem, cap. 1. & passim, de offic. ordin. cap. 1. eod. tit. in 6. cap. ut officium, de hæret. eod. lib. cap. præcipimus, cap. Episcopus, 12. quæst. 1. † Summi Pontifices postremò beneficium obtinere dicuntur, ac eo nomine CLEMENS III. Pontificatum appellasse legitur in c. 2. ibi in depositionem officij, & beneficij nostri. de maledic. † Illi administrationem, & iurisdictionem in cæteros omnes absolutam habent, cùm ipsi in potestatis plenitudinem uocati fuerint, cæteri uerò in partem sollicitudinis, cap. ad honorem, de aut. & usupal. † quamuis enim ordine cæteris Episcopis pares sint, eaquæ de causa illos fratres appellent, cap. quam graui, de crim. fal. cap. in nouo, 21. dist. † potestatem illi tamen Regitiuam, ut uerbo D. Thomæ utar, 3. par. q. 40. artic. 6. super vniuersalem Ecclesiam, atque Episcopalem potestatem, qua unaquæque Ecclesia particularis, ac specialis regitur, obtinent; quam qui negat, tanquam Ecclesiasticæ unitatis lacerator schismaticus appellandus est, cap. schisma, 24. quæst. 1. Vnde in Concilio Constantinopolitano primo, cap. quinto, ea uerba leguntur: *Veneramur secundum Scripturas,*

- ras, & secundum Canonum statuta, ac diffinitiones, sanctissimum antiquae Romae Episcopum primum esse, & maximum Episcoporum. Alio nomine summus Pontifex
- 42 Papa dictus est; † quo nomine & antiquitus honoris maximi gratia, Episcopi decorabantur. Eius rei exemplum est apud Hieronymum in suis Epistolis, qui Augustinum Hypponensem Episcopum, subinde Papam, hincque Athanasium, Epiphanium, Eugenium, Alypium, Chromatium, Theophilum uocasse animaduertimus: Martinus etiam Bracharensis Episcopus passim à Gratiano Papa dicitur in cap. Episcopus, 8. quaest. 1. & saepe Concilium Martini nominatur: Cyprianus itidem Papae nomine saepius decoratur, in cap. absit, 50. dist. cap. omnis;
- 25 de consecr. dist. 1. cap. 1. de consecr. dist. 2. παπὰς. † Suida auctore in historicis verbo παπὰς, pater est, quod & ex Arriano in Bithyniacis colligitur; asserit ille solitos Bithynios Iouem Papam, quasi patrem appellare. Nomen id praeterea deductum uidetur à dictione Papae, quae admirantis est: uel à duobus dictionibus corruptis, quod pater fit patrum, ut Iacob. Spiegel. notat in Lexi. iu. ci. uer.
- 26 Papa; † quod nomen antea ceteris Episcopis commune summo Pontifice tantum ob specialem notam tribui postmodum coepit. Atque haec quidem sunt beneficia saecularia, quae iurisdictioni administrationem annexam habent.

A R G V M E N T V M.

Esse & beneficia cum administratione quidem, sed quae iurisdictione careant: Rectaeque hoc diuisionis capite officia quoque contineri. Porro eos, qui illa obtinent, varijs nominibus appellari.

R E R V M

R E R V M S V M M A E.

- 1 Beneficia secularia, quæ administrationem habent, iurisdic-
tione tamen carent, quæ sint.
- 2 Parochie nomen aliter hodie atque olim accipitur.
- 3 Parochia nomine olim tota diœcesis continebatur.
- 4 Parochia hodie capitur pro certa diœceseos parte singulis pres-
byteris assignata.
- 5 Parochus, & Parochia, quo sensu apud veteres acciperentur.
- 6 Parochianorum nomen unde.
- 7 Parochie nominis alia deriuatio, & nu. 8.
- 10 Parochia non minus quàm decem distinctas familias contine-
re potest.
- 11 Domus quæ sub parochia continebantur, olim mancipia dice-
bantur.
- 12 Parochus beneficium obtinere dicitur.
- 13 Officia numerantur inter ea beneficia, quæ solam administra-
tionem habent.
- 14 Custos dicitur habere officium.
- 15 Cimiliarcam habet officium, quale uè id sit: Reuerendissimus
à Iustiniano appellatur. nu. 16.
- 17 Plebanus officium habet.
- 18 Archidiaconus ex collatione dicitur habere officium.
- 19 Primicerius officium habet: unde sit dictus. nu. 20.
- 21 Secundicerius.
- 22 Cera pro libris accipiuntur.
- 23 Primicerij nomen idem significat, quod primum.
- 24 Primicerius olim summo Pontifici assistebat, legebat octauã
lectionem in matutinis festorum solemnium. nu. 25.
- 26 Precensor, lector, & alij similes officium habent.
- 27 Officia ex consuetudine Ecclesiarum dignitates effici, & iu-
risdictionem habere possunt.

CAPVT DVODECIMVM.

BENEFICIORVM † seculariū, quæ admini-
 strationē quidē, non tamen iurisdictionem ha-
 bent, quædam sunt, quæ parochiæ nuncupan-
 tur. † Sed cauendum est, longe aliter hodiè ac-
 cipi parochiæ nomen atque antea soleret. Etenim cum vi-
 geret clericorum cum Episcopis communio illa, de qua
 superius tractatum est, † tota Diœcesis pro Parochia af-
 fumebatur, c. si quis ordinatus. 9 2. dist. & seq. duobus, c. vl-
 timo, & pen. 6. q. 3. c. sicut alterius, 2. q. 1. c. bonæ rei, 1 2.
 q. 7. c. apostolicæ, de dona. c. 2. de Magis. facta uerò sectio-
 ne Ecclesiasticorū reddituū, cœpit usurpari † Parochiæ
 nomen pro certa Diœceseos parte, quæ singulis presbyte-
 ris, sub Episcopis tamen potestate cōstitutis curanda cō-
 mittitur toto. tit. de Paroch. † Parochiæ porrò nomē îde-
 dictū est, quòd ex ea præstaretur necessaria viatoribus, &
 ijs qui publica causa proficiscebātur. Parochus autem îs,
 apud ueteres dicebatur, qui Parochiæ præfectus uiatricū
 ijs præstabat, quem Archadius Imperator composito uo-
 cabulo Xenoparochom hospitem; & peregrinorum su-
 ceptorem appellauit, l. ult. ff. de mun. & hono. celebre o-
 lim munus, ut animaduertunt Acron, & Porphirio Satyra
 5. Horatij lib. 1. Sermo. Qui nobis itaque pastor est à pa-
 scendo, à præbendo grege *παροχος* dictus est; † indeq; Pa-
 rochianorum nomen prodijt, eos significans, qui in Paro-
 chia habitarent, atque in ea sibi domicilium cōstituisent
 c. 2. de sepult. in 6. Host. in sum. titu. de Parochijs. Ab hac
 antiqua denominatione flexit nomen Parochi, quo nūc
 utimur. Et ijs, qui apud Gentiles uiatoribus ad corporis
 sustentationem necessaria præbebāt, Parochi successere,
 hoc est, sacerdotes qui animarum curam gerentes Eccle-
 siasticæ Sacramenta exhibent ijs, qui in commissa sibi Pa-
 rochia

- 7 rochia commorantur, c. 1. de capp. Monach. † Non nullo Parochiam à *παρά οἶχος* dictam putarunt, quòd domus sacrae ædi, contiguæ illius nomine significantur, ut D. Augustinus de Ciui. Dei, lib. 14. & Budæus in Pádectas par. 7. fol. 195. authores sunt. † Parochiam Latinè dici posse Curiam, indeque Curiales, & Curiones nuncupari, alij èt existimarunt, ut testis est Onuph. in interpret. uocû Eccle
- 8 7. fol. 195. authores sunt. † Parochiam Latinè dici posse Curiam, indeque Curiales, & Curiones nuncupari, alij èt existimarunt, ut testis est Onuph. in interpret. uocû Eccle
- 10 siasticarû, uerbo Parochia: † Eam uerò non minus, quàm decem distinctas familias domusùe constituere posse san
- 11 citum est; † quæ prisca lingua mancipia dicebantur, c. v. nio, 10. q. 3. Nec mirum, cùm domos illas iure quodã spiritualis dominij sibi subiectas, proprias, ac perpetuas Parochus habeat, Is quidem, Parochus nempè, quo expeditius pensum seruitutis suæ exoluat, peculiare sibi assignatos obtinet redditus, ex quibus uicû sibi cõparare possit.
- 12 † Vnde beneficium obtinere dicitur, c. 1. de Eccle. ædific. ac administrationem reddituum habet, & Parochianis quidem præest; nullam tamen in illos iurisdictionem exercet; cùm omnis iurisdictione penes Episcopos, ac cæteros
- 13 maiores Prælatos resideat. † Officia quoque numerari posse uidentur inter ea secularia beneficia, quæ solam administrationem conferunt; inter eos autem, qui officium
- 14 habere dicuntur, est † Custos, qui signis tintinnabulorû inuigilans lampades, ac lanternas accendendo, & extinguendo peruigil esse sacris Canonibus iubetur, c. 1. de offic. cu
- 15 sto. † Præterea *χιμιαρχός*, seu Thesaurarius, qui & Sacrista dicitur toto titulo, de Offi. sacristæ, ad quem spectat Ecclesiæ *χιμια*, hoc est, Thesaurus custodire, & seruare, l. sacra, ff. de rerum diui. ei que loco in templo præest, in quo sacra reponuntur, quem Iustinianus sacrarium appellat, l.
- 16 litibus, C. de agri. & censu. lib. 11. † Eundem Chintilarcham idem Iustinianus aliquando Reuerendissimum dixit in l. fi. C. de bon. aut. iud. possiden. † Plebanus etiam of
- 17 ficium

- ficium obtinere dicitur, qui & Pastor nuncupatur, c. quod
 18 Dei timorem, de stat. Monach. Io. Selua. tract. de benefi. 3.
 par. q. 2. uer. decimum beneficium, c. si plebibus 63. dist.
 Archidiaconus quoque, si ex collatione Archidiacona-
 tum assiquatur, officium habet, c. quorundam 74. dist. tra-
 dunt Doct. in c. decernimus. ubi Abb. Panor. nu. 16. de iu-
 dic. Is ueluti Diaconorum ac Leuitarum Princeps Euan-
 gelium cum uult pre aliis legit, aut legendum committit,
 12. de Off. Archid. Et oculus Episcopi in singulorum iur-
 gijs audiendis dici consuevit, c. ad hoc, de off. Archid.
- 19 † Primicerius quoque officium obtinet, toto titu. de offic.
 20 Primicer. † Is eo nomine dictus est, quod primus ceris es-
 21 set præpo situs, post quem etiam † Secundicerius in ulti-
 22 mō Iustiniani Codicis libro memoratur cui secundo ce-
 rarū cura cōmissa esset. † Cerae autem pro libris accipiun-
 tur, in quibus ceratis olim scribebatur, ut apud Suetonium
 in Iulio Cæsare; *Heredes, inquit, in ima cera scripturae*, Si-
 quis itaque in Ecclesia curam gerat ritualium librorum,
 eorum nempè, qui ritum ac morem factorum administra-
 dorum edocent, quorum Gratianus meminit in c. quæ ip-
 sis, 38. dist. is antiquo uocabulo primicerius nuncupatur,
 23 c. unio, de off. primicer. † Existimarunt alii Primicerij no-
 men idem significare, quod primum: legitur enim Primi-
 cerius Notariorum, Protectorum, domesticorum, & simi-
 lium pro primo inter illius generis personas: cuius rei
 exemplum extat apud Appianum Marcellinum, quàmuis
 à Cereo Græce *πρωτοπάρσιος* D. Hieronymus, & Cassiodorus
 in Epistolis, Primicerium dictum uelint, & Onuphrius tra-
 dit in interpret. uocab. obscur. uerbo Primicerius, qui &
 24 illud addit, † Primicerios qui olim inter Cardinales es-
 sent, Pontifici assistere consueuisse, quod hodie primi Car-
 25 dinales Diaconi faciunt; nihilque sine eis, quod alicuius
 momenti esset, Papam transigere solitum, † qui & in matu-
 tinis

- tinis festorum solemnium, octauam lectionem legere solebant. † Præcensor insuper, Lector, & qui similes sunt, quos consultò omittimus, officia habere dicuntur: de illis uerò fufius Gratianus d.c. Cleros, 2 1. dif. Hi omnes, quos hætenus recensuimus, officium, quod & communi nomine beneficium dicitur, obtinent cum administratione quidem, sine iurisdictione tamen. † In multis autem locis particularium Ecclesiarum consuetudo recepit, ut ea quæ retulimus, officia dignitates sint, ac iurisdictione habeant: quod ipsum usus efficere potest, Doct. in c. de multa de præben. & in c. cum accessissent, de constitut.

A R G V M E N T V M.

Cuiusmodi beneficia sint, quæ dignitatem præbent: & an Cardinales dicantur dignitatem: obtinere indeq; plura de Cardinalium origine, nomine, & titulis.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Dignitatis, & personatus nomina promiscuè accipi solent.
- 2 Persona Ecclesiastica accipitur quandoque pro Rectore.
- 3 Galli Clericos, personas nuncupare solent.
- 4 Archidiaconus si quis fiat per electionem, dicitur habere dignitatem.
- 5 Archidiaconus quandoque iurisdictionem habet.
- 6 Decanus habet dignitatem.
- 7 Decani castrensium officij nomen est, & unde dictum, nu. 8.
- 9 Decuriones apud Varronem, & Vegetium pro decanis sumuntur.
- 10 Decani apud Hebræos ij erant, qui populo ius dicebant.
- 11 Decanus hodie dicitur quisque alicuius Collegij principem locum tenet.
- 12 Scholasta dignitas quæ.

Pan-

antiquitus, qui Urbis regiones curabāt, atque ulli ipsi Regionum curatores soli Urbis Præfecto subijciebantur: sic posteaquam uersa in Ecclesiasticam sæcularis potestas fuit, ac Reipub. administratio ad Ecclesiam translata, præter Romanum ipsum Pontificem, qui cùm ubique Christianorum omnium Princeps esset, tùm certè in Vrbe Præfecti instar obtinebat; Curatores quoque regionum constituti sunt Episcopi, Presbyteri, Diaconiq; qui soli Pontifici Romano subiecti singulis Urbis regionibus singuli præerant, ut quæ ad religionem spectabant, ibi curarent; subiectorumq; animos instruerent, atque ad diuinum cultum excitarent: cui rei maximè conuenit, quod in Decretis Symmachi Papæ, sub annum Christi 495. obseruatur, Cardinales sese à regionibus inscribere consueuisse, ut Cyprianus Diaconus S. R. E. regionis septimæ, his subscripsi: Anastasius Diaconus Regionis primæ, subscripsi. Cùm verò hi, quos diximus, Regionum Curatores, inter cæteros, tùm Presbyteros, Diaconosq; emerent; maxima iura ratione Cardinales appellati sunt, cùm nemini incognitum sit, & in personis, & in rebus quoque omnibus ita fieri, ut quod in quoque gradu maximè emineat, excellat, ac quasi præcipuum sit, conuenienter hoc nomine nuncupetur. † Videmus non alia de causâ Præsides Asiæ, Principes Cardinales appellatos, à quibus hosce nostros coepisse primùm Cardinales appellari, author est Vuolphangus Lazius, lib. 2. Comment. Reip. Ro. cap. 2.

26 In eum sensum Canonicum † Cardinalem, & Diaconum Cardinalem Gregorius dixit lib. 1. Episto. 81. in dict. 9. & Epist. 15. & 77. & 79. quod & Volaterranus animaduertit lib. 22. Comment. Urbano. fol. 665. sic aliàs Ecclesiæ Terracinensis pastore defuncto eidem Gregorius Fundensim Pontificem præfecit, ut inibi sacerdos Cardinalis præesset, ut in eius Epistola 13. lib. 2. c. illud. 12. quæst. 1. & de

- 13 Pantenus, Origenes & Archilla, viri clarissimi scholasta fuerunt in Alexandrina Ecclesia.
- 14 Dignitates ex usu iurisdictionem acquirunt.
- 15 Cardinalatus medium locum tenet inter dignitates, & officia.
- 16 Cardinales secundum communem sententiam, simplex officium habere dicuntur: uerius tamen est, ut dignitatem habeant, cui officium annexum sit.
- 17 Cardinales sunt Senatores Ecclesie.
- 18 Pars corporis ipsius summi Pontificis.
- 19 Non possunt mittere sanguinem sine Papae licentia.
- 20 Sunt filij primi gradus.
- 21 Cardinalium originem qui explicauerint.
- 22 Cardinalium origo qua secundum autorem.
- 23 Cardinales curatorum regionum loco suffecti.
- 24 Cardinales à regionibus sese solebant subscribere.
- 25 Cardinales à presidibus Asia, qui principes Cardinales appellabantur, nomen sumpserunt.
- 26 Canonicus Cardinalis, Diaconus Cardinalis, & Sacerdos Cardinalis, qui apud Gregorium.
- 27 Princeps Cardinalis Urbis Romae.
- 28 Cardinales caeperunt subscribere à templis, & Martyrum memoria, a tit. & bonis legatis simul, nu. 29.
- 30 Diaconie diaconis, tituli presbyteris assignabantur: is ordo à Sixto IIII. primùm non seruatus, nu. 31.
- 32 Optionis titulorum lex, quam Cardinales seruant, unde effluxerit.
- 33 Cardinales olim dignitate Episcopis inferiores erant.
- 34 Episcopi quando primùm in Cardinales caeperunt assumi.
- 35 Cardinalatus dignitas antea, Monachis, Abbatibus, Decanis, & Prioribus conferebatur.
- 36 Cardinalatus nomen ceteris antea commune, solis Ro. Ecclesie presbyteris tribui caeptum est.

Cardi-

Vide infra p. 11
& folia 7a & 11a

37 Cardinalibus pileum rubrum primus concessit Innocentius
IIII.

38 Pileus apud antiquos sacerdotij symbolum.

39 Cardinalium insignia excogitavit, & auxit Clemens, V. &
Paulus II.

40 Cardinales ante Paulum II. non nisi sedendi ordine à ceteris
discernebantur.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

INTER ea beneficia, quæ administrationem
habent, iurisdictione tamen carent, dignita-
tes quoque, ac personatus (quos uocant) re-
censentur. † Hæc quidem nomina, dignitatis
scilicet, & personatus, promiscuè accipi solent, ut & per-
sonatus dignitatem, & dignitas personatum significet, ut
tradit Archid. in ca. primo, de consuet. in sexto. † & quan-
doque persona Ecclesiæ pro illius Rectore sumitur. cap.
ex literis, de iure patron. † in quem sensum Galli olim cle-
ricos personas uocabant: quo loquendi modo usus est Vr-
banus Pontifex in cap. quæsitum, prima, quæst. 3. Porro,
qui huiusmodi dignitates obtinent, ij sunt: † Archidiacono,
dum tamen per electionem assumatur, cum, ut supe-
rius dictum est, si ex collatione quis Archidiaconus fiat,
officium potius, quàm dignitatem habere censeatur. † is
quandoque iurisdictionem habet, ut de Parmensi Archi-
diacono animaduersum est. cap. legimus. 93. distin. Ioan-
And. in cap. de multa, de præben. Bernard. in cap. ex par-
te, de cler. non resid. † Habet præterea dignitatem Deca-
nus, cap. dilectis filiis, de appellat. De eiusmodi Decanis
in antiquis Canonibus nulla mentio reperitur. † Castren-
sisque potius officij uocabulum esse ex Iustiniani decre-
tis colligimus. C. de Decanis, lib. 12. † inde sumptum

E quòd

quòd, ut qui dam opinantur, ea significet, qui decem mi-
 litibus, uel, ut alij existimant, militum turmæ præsit; ij
 9 fortè. † Decuriones Varroni, & Vegetio sunt, quòd mili-
 10 tum decurias ducant. † In sacris autem literis habetur,
 eos, qui a Moyse constituti fuerant, ut populo ius dice-
 11 rent, Decanos fuisse appellatos. Exod. cap. 18. † Denique
 quisquis alicuius Collegij princeps, aut caput est, Deca-
 nus nuncupatur. Vnde & Archipresbyteri quandoque
 ea ratione Decani sunt appellati. cap. ad hac, de offi. Ar-
 chid. & Decanos Monachorum supra ex Augustino retu-
 12 limus. † Reperitur etiã dignitas Scholastæ, quæ in Ec-
 clesia Hispana potissimum uiget: eam, qui obtinet, literas
 ac liberales scientias in scholis docere ac profiteri debet,
 c. de quibusdam, 37. dist. ex decreto Eugenij III. qui sedit
 circa annum Christi 1145. Is Scholarcus quoq; nomina-
 tur, de cuius dignitate habetur in c. 3. de Magis. ubi Theo-
 logicalis illi præbenda, quæ & Magistralis dicitur, ab Inno-
 13 centio III. est tributa, cap. 4. † Eo munere in Alexandrina
 Ecclesia Pantenum, & Archillam, viros clarissimos, atq;
 & Origenem fuisse functos, Eusebius commemorat in Ec-
 clesiastica historia, lib. 6. cap. 3. & lib. 2. cap. 29. quod & de
 Didimo Alexandrino Ruffinus scribit, lib. 1. Ecclesi. hist.
 14 cap. 7. † Hæ, quas modò diximus, dignitates, & ipsæ ex usu
 iurisdictionem acquirunt, cuius rei exemplum Doctores
 afferunt in Decano Altrifiodorensis Ecclesiæ, in c. dile-
 15 ctis, de appell. Quod & de officiis supra diximus. † Illud
 hoc loco prætereundum non est, Cardinalatus inter di-
 16 gnitates, & officia medium locum tenere; † quamuis. n.
 in eam sententiam crebrius itum sit, quòd Cardinales of-
 ficium simplex habere dicantur, ut tradit Bal. c. 1. de po-
 stul. præla. Fely. alios referens, in rub. de offi. deleg. Marti-
 nus Laudensis trac. de Card. par. 1. q. 19. & in 2. q. 17. Bar-
 ba. conf. 1. uol. 1. & alii per eos relati: Nihilominus Illu-
 strissi-

frissimus Card. Albanus, quæ & nos sequimur, validis-
 mis rationibus eos dignitatem obtinere, cui officium an-
 nexum sit, defendit, ac comprobat in suo trac. de Card. q.
 6. Quoniam verò in Cardinalium sermonem incidimus,
 non ab re fore existimauimus, si aliqua de illis quàm bre-
 17 uissimè explicaremus. † Cardinales Senatores Ecclesiæ
 18 sunt, cap. Constantinus, uers. iuris autem. 96. distin. † &
 pars corporis ipsius summi Pontificis existimātur, cap. fa-
 19 licis, de poen. in 6. † ita ut sine eius licentia sanguinem il-
 los mittere non posse, quandoque Hosti. dixerit in Sum.
 de poeniten. & remiss. §. cui confitendum, uers. cui Cardi-
 nales, & in cap. Ecclesia uestra, il 2. de elect. & post illum
 Gomez. in procem. regul. Cancel. cap. de ordin. Protono-
 colum. 4. Ab his libera decet prodire consilia. cap. funda-
 20 menta, §. decet autem, de elect. in 6. † Eos autem summi
 Pontifices, filios primi gradus appellatu, quòd primum
 amoris gradum apud illos obtineant, cæterosq; omnes
 longè antecellant: qui & Pontificem creant, ut ab eodem
 spiritualiter deinde reereentur, conseruentur, & augean-
 tur, ut Rom. inquit confi. 498. de quorum prærogatiuis fu-
 sus Gomez. in procem. reg. Cancel. Andr. Barb. in trac. de
 præstant. Cardina. & Gigas. aliqua in tract. de pensio. q.
 21 9. nume. 8. † Originem eorum multi ita copiosè expli-
 cuerunt, ut cæteris uix aliquid addendum relinquerint.
 Ioannes Echius in suo Enchiridio, Thomas Vualdenfis
 tom. 1. lib. 2. art. 3. cap. 54. Martinus Laudensis, Andreas
 Sicul. Hieron. Manfred. Onuphrius, & post alios doctissi-
 22 mè Card. Alban. † Quapropter quæ ab ijs dicuntur con-
 sultò prætereuntes, non multa tamen hac ipsa de re bre-
 uiter perstringemus. Sunt qui Cardinalium munus, ac cõ-
 ditionem similitudine saltem aliqua à Romanorum Ma-
 gistratum ratione non inscitè duci posse existiment
 23 † Quemadmodum enim præter Vibis Præfectum erant

- & de Squillatino Episcopo, Sacerdote Cardinali constituto, habetur apud eundem Gregorium lib. 2. Episto. 25. cap. pastoralis. 7. quæst. 1. Nomen illud quoque ijs, quandoque tributum uidetur, qui in Cathedrali Ecclesia primum locum tenent, & Canonici passim dicuntur, ut in c.
- 27 2. de offic. Archipresby. † Erat & olim vrbis Romæ Princeps Cardinalis, cuius meminit Magnus Aurelius Cassiodorus, cap. De formula principatus vrbis Romæ, lib. 7. variarum. *Cum in vrbe Roma (inquit) plurima fieri censeamus, & necesse sit ibi potestatem esse Comitialis officij, ut utilitates publicæ videantur impleri, nostro more prospeximus, ut quia Principem Cardinalem obsequijs nostris deesse non patimur, in eius locum Vicarij nomen in vrbe Romana solemniter debeas continere, quatenus & ille Primatus suis laboribus persnuatur, & tu in alterius honore possis discere, quod in tuo*
- 28 *debeas feliciter exhibere.* † Cœperunt procedente tempore Cardinales non à regionibus, quibus præerant, sed passim à templis, Martyrumq; memoria, seu tumulis, ab ædificijs denique, & patrimoniis sedi legatis, discriminis causa, nuncupari: Vnde sub Symmacho Papa, anno Christi 490. ita subscribebant, Epiphanius titulo Apostolorum, Petrus titulo Sæcti Clementis; A legatis bonis, titulo Equitij, titulo Vizantis, titulo Iulij, titulo Aemilianæ, titulo Vestinæ. Et sub Gregorio Magno sese humiles presbyteros S. Ro. Ec. † à titulo, & bonis legatis simul uocabant, ea forma: Sefenius humilis presbyter S. R. E. titulo Sæcti Laurentij, qui appellatur Lucinæ, his conditionibus à nobis propositis subscripsi. † Cardinalium olim, qui Diaconi erant, cum in presbyteros promoueri uellēt, Diaconijs relictis, quæ sine animarum cura sacræ ædes erant, titulum nanciscebantur. Nec Cardinalibus Presbyteris, nisi à Sixti IIII. temporibus sub annum Christi 1473.
- 31 Diaconia commissa fuerunt. † Is primis Presbyteris Cardinalibus

dinalibus Diaconias; Primus item Alexander VI. titulos Diaconis concessit. † Optionis verò legem, quæ hodie in usu apud illos est, Alexandri V. temporibus habuisse initium, testatur Onuphrius in Libello de Præcipuis vrbis Romæ sanctionibus Basilicis, cap. 2. & 3. Verius certè dixisset sub Martino V. ex Columnensium familia; quo tempore, cum adhuc Ecclesia perniciosissimo schismate laboraret, plures erant Cardinales obedientiæ Aui-
 nionensis, pluresq; Romanæ ad eosdem titulos adsciti. Cum verò Martinus ipse ob vitæ sanctitatem, atque in rebus agendis dexteritatem Oecumenici Concilij electione esset in Pontificem Maximum assumptus, maxima in Ecclesia Dei quiete parta, ac commoto prius schismate penitus extincto; necesse fuit, ut unus ex duobus, qui in schismate Episcopatum (exempli gratia) Tusculanum obtinuerat, & alteri dimisso, Sabinum tunc uacantem co-
 33 ptaret. † Initiò Cardinales dignitate Episcopis inferiores erant, & in Synodicis constitutionibus subsignandis, post omnes Episcopos subscribebant: cuius rei exemplum extat in Concilio, Romæ celebrato sub Gregorio Magno; ubi postquam ordine Episcopi Italiæ Synodalia decreta probauerant, post Sindorium Episcopum ex Hispania, Sedelium ex Scotorum, Sergustum ex Pictonum gentibus, Cardinales postremi subscripserunt: idq; ita obtinuerat, ut per annorum ferè ultra mille spatium nullus ex
 Episcopo Cardinalis creari consueuerit; eorum deinde sub Gregorio VII. atque Urbano II. autoritate summum Pontificem eligendi, ex Imperatoribus auocata,
 34 maxima esse cœpit existimatio. † Tunc primùm Episcopi in Cardinales assumi cœperunt, † cum antea usque ad
 35 Clementem III. sub annum Domini 1190. ea dignitas non nisi Monachis, Abbatibus, Decanis, aut Prioribus conferretur. Huic rei Conradus Germanus, Frederici Imperatoris

peratoris affinis initium dedit: cùm enim ex Archiepi-
 scopatu Maguntino, quem obtinebat, exactus esset eun-
 dem Episcopum Cardinalem Sabinensem creauit Ale-
 xander III. sub quo Romana Ecclesia ad maximum in
 terris fastigium euecta fuit, Friderico Aenobarbaro Im-
 peratore potentissimo, & Romanę Ecclesię infestissimo
 hoste conculcato, uicto, pacemq; ab Ecclesia petere co-
 cto. Et quamquam Conradus postmodum Maguntinam
 Ecclesiam recuperasset, retinuit tamen Sabinensem vsq;
 36 ad mortem, ut Onuphrius eodem libello refert. † Cùm ve-
 rò antea nomen hoc Cardinalis, cæteris etiam presbyte-
 ris commune esset, qui in aliqua Ecclesia præcipui erant,
 solis Romanę Ecclesię Presbyteris *κατα τὴν ἐξοχὴν* tribu-
 tum est; Illudq; ratio omnis postulare uidebatur, ut ij so-
 li Principes Cardinales dicerentur, qui uniuersalis Eccle-
 się Antistiti, ac totius Christianę Reipublicę Principi
 37 propius assisterent. † Eius ordinis uiris pileum rubrum,
 ut illorum proprium insigne esset, concessit Innocentius
 III. Ianuensis, è domo Flisca, anno Domini 1244.
 in vigilia Natalis Domini, Lugduni in Concilio XII.
 Cardinalibus, uiris excellentissimis creatis, ut authores
 sunt Guagni. lib. 7. Aemilianus li. 7. Platina in uita Inn.
 quarti. Genebrandus in Chronologia sub eodem: Vola-
 terran. lib. 22. Commenta. Urbano. fol. 665. & alij con-
 sultò omisi, præter Martinum Polonum, qui nihil de
 hoc attingisse mihi uisus est; quamuis quandoque in
 38 eius rei testimonium adducatur. † Porro pileum etiam
 apud antiquos Sacerdotij symbolum semper extitisse,
 39 Pierius in suis Hieroglyphicis notat. † Reliqua verò Car-
 dinalium insignia cæteri Pontifices excogitarunt, inter
 quos præcipuè Clemens V. memorat, ac etiam Paulus
 II. qui, ut Iacobus Cardinalis Papiensis est author, libr.
 1. Comment. eisdem Mitras sericeas ex Damasceno, ac

- 40 capitia rubra, subselliaq; altiora tribuit; † cum antea à ceteris non nisi sedendi ordine dignoscerentur: quod tradit etiam Iulia. Taboetius I. C. Clarissimus in Ephemer. Histori. titu. de Varia Pontificij magistratus conditione. Et hæc hæctenus.

A R G V M E N T V M.

Varias itidem esse species beneficiorum, quæ nec iurisdictionem, nec administrationem habeant.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Præstimoniam quæ sint.
- 2 Altaria, siue beneficia simplicia quæ.
- 3 Actio in simplum.
- 4 Interdicta simplicia, & duplicia.
- 5 Simples, & duples armature.
- 6 Simples venditiones.
- 7 Cappella sunt in duplici differentia.
- 8 Canonicatus, & Canonici unde dicti. & nu. 11.
- 9 Regula iuris, & regula Catoniana.
- 10 Regularium Canonorum nomen unde.
- 12 Canon præstationem certam annuam significat, quo sensu dicitur canon frumentarius, & largitionalis in iure.
- 13 Canonicus sine præbenda esse non potest.
- 14 Præbenda quid sit.
- 15 Præbenda alia temporales, alia sacerdotales, quædam non sacerdotales.
- 16 Portiones beneficia sunt.
- 17 Portionarij, Mansionarij, & Afisij idem sunt. Et capitulum non constituunt. nu. 18.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

I ERITIO subdiuisionis capite continentur ea beneficia, quæ nec administrationem, nec iurisdictionem habent, quorum plures species numerantur. Eæ uerò sunt, † Præstimonia, quæ cum pro ijs, qui literarum studijs incumbunt instituta sint, paruum, aut nullum annexum seruitium habent, cap. fin. de concess. præbend. in 6. Staphil. de lit. grat. in 5. expect. forma. post Oldra. confi. 81. & 140. † Eiusmodi etiam sunt altaria in Ecclesia, cum autoritate Episcopi fundata, cap. quæsitum, 1. quæst. 3. cap. recolentes, de sta. Monach. Clemen. 2. de decim. quæ simplicia beneficia uulgò appellantur, quòd nullam iurisdictionis, administrationis uè mixturam habent: † sicut in simplum actionem dari dicimus, cum lex merum & simplicem rei ualorem persolui iubet; in duplum uerò, cum duplex rei æstimatio præstatur: † sic & interdicta simplicia, ac duplicia uocantur, §. 3. Insti. de interd. l. ij. ff. eo. & apud Vegetium † simplares, ac duplares armaturæ leguntur. † In iure etiam simplares uenditiones dicuntur, l. si tamen. ff. de edil. edict. † Ad has beneficiorum species, Cappellæ etiam referuntur. Eæ uerò in duplici differentia sunt; aliæ enim in Ecclesia sitæ Capellaniæ dicuntur: ideo quæ ad perpetuos Capellanos, qui eas obtinent, Apostolica rescripta dirigi consueuerunt: aliæ uerò cum corpus separatim ipsæ constituant, Capellæ nuncupantur, to. tit. de capel. Monach. eorum uerò Rectoribus sic rescribi solet N. Rectori Capellæ, ut tradit Rebuff. in praxi benefi. cap. de benefi. secular. num. 14. † Canonicatus etiam beneficia sunt sine iurisdictione, ac administratione; quos qui possident, Canonici sunt appellati, ea ratione, quòd alicuius Ecclesiæ sodales & collegæ, eiusdem Canonis, ac reguæ

gulę obseruatores sint. Canon enim Græcè Latinè regula
 nuncupatur, c. 1. dist. 3. vnde subiecti regulę in decretis di
 cuntur, cap. saluator, 1. q. 3. quemadmodum enim regula
 Philosophię, mediocritatis, & temperantię Latinis appel
 latur, ita & regulę dicuntur, quę certam uiuendi normã
 præscribunt, ad eamque obseruandam astringunt, c. regu
 9 lę, dist. 3. † sic & regula iuris, & regula Catoniana dicta est,
 quę ius ipsa constituit, aut iam constituti iuris breuem
 quandam narrarionem continet. Qua significatione vni
 10 uersum ius regula dici posset. † inde & regularium Cano
 nicorum nomen prodijt, illos denotans, qui ex uoto, &
 professione certę se regulę subiecerunt quorum supra me
 11 minus. † Nuncupantur etiam Canonici à Canone, hoc
 est, pensitatione, quę illis singulis annis ex fructibus Ec
 12 clesię quotidiè persoluitur. † Canon namque præstatio
 nem certam, & statutam significat, quę fisco, alterive pen
 ditur; quo sensu frumētarium Canonem Urbis Romę di
 xit aliquando Iustinianus, eod. lib. 11. vbi Io. Fab. Bal. Io.
 de Plat. Luc. de pen. & alij not. & canonem largitionalem
 lib. 10. & Canonicam illationem, in l. placet, C. de sacros.
 Eccle. Ab huiusmodi itaque Canonis perceptione existi
 marunt nonnulli Canonicos appellari, quod & inuerisi
 13 mile non est. † Porrò sine præbenda Canonicus esse non
 debet, c. relatum, de præb. & præbendæ ac Canonix no
 14 men promiscuè accipi consueuit, c. ex multis, 1. q. 3. † Ea,
 uerò est annona, quę sodalibus, siue alicuius Ecclesię Ca
 nonicis in sui ministerij, compensationem præstari solet
 c. si monachus, 16. q. 1. Quo uerbo & magnum Aureliũ
 Cassadorum in Epistola ad Ampelium, usum legimus, li
 15 br. 5. variarum. † Præbendarum autem notissima partitio
 ea est, quod alię temporales existunt, Doct. in c. cum M.
 ubi Dec. & Rip. post alios, de consti. quædam rursus Sacer
 dotales, à sacris Ordinibus illis annexis nuncupantur, quę
 non

nō nisi ijs, qui eisdem Ordinibus initiati sunt, uel initiari
 possunt conferuntur. Quædam uerò non Sacerdotales
 sunt, quæ sacrum presbyteratus, ordinem minimè requi-
 16 runt, c. cui de non Sacerdotali, de præb. in 6. † Portiones
 quoque, sic uulgo dictæ, & ipsæ beneficia sunt, quæ iurisdic-
 ctione, & administratione carent; sunt autem ueluti ciba-
 ria, quæ Diaria Vlpianus appellat in l. antepen. ff. de alim.
 17 & cib. leg. † Eas, qui obtinent, portionarij nuncupantur,
 uel Mansionarij, quòd semper in Ecclesia maneant, Qui
 & Assisij à Sūmis Pontificibus solent appellari, quòd sem-
 18 per in Ecclesia assideant, c. pen. de cler. non resid. † Hi Ca-
 pitulum, aut Collegium non constituunt, c. cum dilecta,
 de excess. Prælat. & hæc quidem sunt beneficia secularia,
 quorum tractationem primo diuisionis capite polliciti
 sumus.

A R G V M E N T V M.

*Regularium beneficiorum quot genera sint tum & de
 Sacerdotalibus temporalibus ac perpetuis beneficijs,
 itemq; commendis non nulla scitu necessaria.*

R E R V M S V M M A E.

- 1 Regularia beneficia aut duplicia sunt, aut simplicia.
- 2 Prior iurisdictionem nullam habet in monachos.
- 3 Canonici regulares, & Monachi, dicuntur habere beneficia, si-
 ne administratione, & iurisdictione.
- 4 Abbates monachorum dicuntur obtinere beneficia duplicia.
- 5 Abbatis nomen unde.
- 6 Abbatis nomen cur apud monachos usurpari, primum cæ-
 perit.
- 7 Abbates obtinent dignitatem.
- 8 Abbatissa Ecclesiæ Todrensis præest omnibus clericis.
- 9 Archimandrita habent beneficia regularia duplicia.

Vnde

- 10 Vnde dicti sunt. *instituti iudicibus*
 11 Archimandrita Reuerendissimi à Iustiniano appellantur.
 12 Beneficia omnia aut Sacerdotalia sunt, aut non Sacerdo-
 talia.
 13 Layci penitus incapaces sunt beneficiorum Sacerdotalium.
 14 Hospitalia etiam laycis conferri possunt.
 15 Beneficia secularia omnia perpetua sunt.
 16 Beneficia regularia per se manuaria sunt, præter electiua,
 & curata.
 17 Qualitas beneficij regularis, vel secularis si reticeatur, gra-
 tia redditur subreptitia.
 18 Beneficia temporaria, consuetudine effici possunt perpe-
 tua.
 19 Qualitates beneficiorum, quedam respiciunt naturam, que-
 dam accidentia.
 20 Beneficia intitulata sunt, quæ in titulum dantur.
 21 Beneficia aliqua sunt commendata.
 22 Commende initio gratia Ecclesiarum constituta.
 23 Commendatarius olim de fructibus rationem reddere teneba-
 tur.
 24 Commendatarius olim ad nutum constituentis remoueri po-
 terat.
 25 Commende in gratiam commendatariorum constitute.
 26 Commende Titulus frequens, sicut aliorum beneficiorum.
 27 Innocentius V. I. commendas omnes aboleuit, sed eius constitutio
 exoleuit.
 28 Commendarum usus maxima ratione institutus.
 29 Commende, Testatorum uoluntati non repugnant.
 30 Expressum censetur, quod Statuentes uerisimiliter essent re-
 sponsuri.
 31 In quacunque hominis dispositione semper censetur excepta
 maiorum auctoritas.
 32 Testatorum uoluntates ita interpretari debent, ut animata
 legis

legis dispositioni sint conformes.

33 Commendarum usus necessarius est, habita ratione consuetudinibus, situs Ecclesie, & qualitatis personarum.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

REGVLARIA beneficia in duo genera diuiduntur. † Nam aut simplicia sunt, aut duplicia: simplicium quædam sine iurisdictione, cum administratione tamen sunt; quædam iurisdictione, & administratione carent. Primò sub diuisionis capite censetur. † Prior simplex, cui quædam reuerentia tantum præstatur, ac rerum Monasterij administratio tribuitur, non tamen in Religiosos iurisdictionem ullam habet. Secundo capite numerantur Monachi, & Canonici regulares, qui beneficia obtinent iurisdictione, atque administratione carentia, c. quod Dei timorem, c. fi. de stat. Monach. Clem. Ne in agro. S. cæterum, eo. tit. Duplicia beneficia sunt, quæ iurisdictionem & administrationem habent: † ea obtinent Abbates † Hoc autem nomen Abba, † siue Abbas Hæbraicum, Sirciacumve uocabulum, Græcis ac Latinis Patrem significat, ex duabus primis Hæbreorum elementis, Aleph & Beth. dictione composita, quod Do. Hieronymus docuit super Epist. ad Galatas, cap. 4. Tom. 6. fol. 190. litera H. & fol. 191. litera A. Eo nomine usus est Christus Partem orans, Marci. cap. 14. & Paulus ad Romanos 8. † Apud Monachos uerò nomen istud usurpari cœpisse mirum non est, cum in Syria atq; Aegypto, ubi uocem istam significare Patrem diximus, prima Monachorum initia cœperint, ut superius meminimus. Vnde uidemus hodie vulgò duplicato nomine nuncupari, Patres Abbates, quod illam Euangelistæ duplicationem imitari uidetur, Abba pater. Hi, quos modò diximus, Ab-

bates

bates, Monachorum Antistites sunt, quorum Iustinianus
 7 meminit Nouel. 133. † Iidem dignitatem obtinent, c. in-
 demnitatibus. de elect. in 6. quod & in Abbatissa tradi-
 8 tum est: † præsertim in Ecclesia Iodrensi, in qua Abbatissa
 9 clericis omnibus præest, c. dilecta, de excess. prælat. † Ar-
 chimandritæ etiam regulare beneficium duplex obtinet;
 10 ipsi autem dicti sunt Ab. ἀρχός & Μαρτυρᾶς hoc est Spelunca, si-
 ue Cauerna, quod Monachorum Regularium Duces sint,
 qui initio, ut supra dictum est, eremos ac speluncas inco-
 lebant. Acursius uerò à mandra, hoc est ouium caula di-
 ctos existimauit, quòd Monachis præsent, qui mansuetudi-
 nis ac humilitate oues referunt, glo. in l. Victor, C. de sum.
 Trin. & fid. cat. Extat in decretis ad Archimandritam
 quèdam presbyterum Epistola à Gratiano relata, c. dispê-
 11 sationes r. q. 7. † hos & Reuerèdissimos Iustinianus appel-
 lat Epistola inter claras, C. de sum. Trin. & fid. cat. Et hæc
 sunt, quæ beneficia regularia nominantur. Tertio diuisio-
 nis capite superius compleximus eas beneficiorum quali-
 tates, quæ tum secularibus, tum regularibus communes
 12 sunt. † Illæ autem sic commodè explicari posse uidentur,
 ut dicamus, non nulla beneficia esse Sacerdotalia, alia ue-
 rò non Sacerdotalia. Sacerdotalia sunt, quæ Sacerdota-
 lem ordinè, ut obtineri possint, omninò requirunt, c. cui
 13 de non Sacerdotali, de præb. in 6. † Eorumq; layci planè
 incapaces sunt, c. cum adeo, cap. ex literis, de rescrip. nisi
 intra debitum tempus ad sacrum Presbyteratus Ordinè
 se promoueri curent, iuxta Lugdunensis statuta Concilij,
 c. licet canon. de præb. lib. 6. Beneficia uetò non Sacerdo-
 talia sunt, quæ ordinem sacrum annexum non habent, nec
 ut obtineri possint, illum exigunt. Cuiusmodi sunt Hospi-
 talia, in quibus Ecclesia quidem esse solet, in qua Cappel-
 lanus officia diuina celebret, non is qui hospitale ipsū ob-
 14 tiner. † Quæ laycis etiam conferri posse, Clemens V. per-
 misit

misit in Clem. quia contingit, de relig. domib. Alia rursus
 beneficia perpetua sunt, alia temporalia, quæ manualia
 15 uulgo dicuntur. † Perpetua quidem omnia secularia ef-
 se debere sancitum est, c. præcepta, 5 5. dist. c. ueniens, ubi
 16 glo. de fil. presbyt. Lap. alleg. 9. † Ex regularibus uerò, ea
 tantum placuit esse perpetua, quæ curata, aut electiua ef-
 sent; cætera uerò regularia beneficia oïa manualia sunt, c.
 17 2. de stat. Monac. ubi Abb. † Hæc autè beneficij qualitas si
 reticeatur, gratia Pontificia subreptitia redditur. Rot. de
 cis. 4. tit. de præben. in no. Quod fusius explicabimus in li-
 bello, quem propè diem edemus de subreptione, & ob-
 18 reptione. † Porrò beneficia hæc quamuis temporaria
 sint, si propriam ipsorum naturam spectes, consuetudine
 tamen possunt effici perpetua. Nicol. Milis. uer. beneficiū,
 q. 19. But. in c. porrecta, in fi. de confirmat. util. uel inutil.
 19 † Quas modò retulimus, qualitates beneficiorum, illæ na-
 turam intrinsecè magis respiciunt, quemadmodum? & be-
 neficium seculare, uel regulare, naturalis ipsa conditio fa-
 cit, quæ cum eo oritur. Regulare constituitur, cum certa
 præscripta uota habet annexa; contra uerò seculare, quòd
 nulla habeat regularia instituta: reliquæ uerò quas mox
 20 explicabimus, beneficijs accidunt. † Solent enim benefi-
 cia in titulum dari, quo fit, ut uulgo beneficia intitulata
 appellentur, cum quis perpetuò alicui Ecclesiæ præficia-
 tur, ut illius titulum habeat, c. dudum 2. de elect. qua ra-
 21 tione Summi Pontifices tuum beneficium sæpissimè di-
 cunt, c. pro illorum, de præben. c. audita de rest. spol. c. si ti-
 bi absenti, de præb. in 6. c. auaritiæ, & seq. c. nisi, c. præte-
 rea, de præb. † Alia rursus in commendam conceduntur,
 atque iccirco commendata uocantur; sed quando de com-
 mendis sermo incidit, opere pretium nos facturos duxi-
 22 mus, si aliqua de eis explicaremus. † Initiò commenda-
 rum genus, gratia Ecclesiarum institutum fuerat, quod
 com-

- Commēdare, uerbum indicat, à commēdæ nōmen deri-
uatur: nihil enim aliud est, quàm rei commēdatæ procu-
ratorem ac custodem constituere, l. commēdare, ff. de
uerb. sign. l. Lutus, deposi. c. ex eo, c. nemo, de elect. in 6.
- 23 † Vnde de fructibus beneficii, quod quis commēdatum
habeat, antiquitus rationem reddere tenebatur: argumē-
to, c. de placuit, 10. q. 3. nō enim beneficiarius dicebatur,
sed potius procurator simplex, c. obitum, c. Catinēsis, 61.
dist. & quamuis ille legitimam reddituum Ecclesiastico-
rum administrationem haberet, † tamen si is, qui cōmen-
datarium præfecerat, reuocare illum uoluisset, nullo iure
id facere prohibebatur, c. relatio, 21. q. 1. c. cum nobis o-
lim, de elect. in 6. Hoc primum fuit commendis initium
anno Christi 555. sub Pelagio, 1. cuius est tex. in c. Cati-
nensis, 61. dist. Gregorius deinde Magnus anno Christi,
595. eundem commendandi morem seruauit in Panor-
mitana, & Terracinensi Ecclesia, li. 2. Epistola, 13. & 70.
- 25 d. c. obitum, 61. dist. & c. illud 21. q. 1. † Procedente uerò
tempore cœperunt commēdæ in utilitatem ipsorum cō-
mendatariorum institui, anno Christi, 847. sub Leone
III. capitu. qui plures, 12. q. 1. quod & supra tradidimus.
- 26 † Quo factum est, ut commēdæ titulus, sicut & aliorum
beneficiorum usu frequens extiterit, c. dudum, il secōdo,
de elect. in 6. & c. nemo deinceps, ubi Io. And. not. † Quæ
res usque ad tempora Innocentij VI. anno Christi, 1352.
statum non mutauit: Is commēdas omnes reuocauit, &
aboleuit generali lege lata, quæ Extrauagans uulgo dici-
tur, cui initium erat, Pastoris, &c. Et quamuis inter cæte-
ras non reperiatur, eius tamen meminit Io. Nicol. Gimō-
te, tract. de benefi. tit. 3. cap. 10. sed illa constitutio tunc
- 28 fortè usu non recepta, hodiè penitus exoleuit. † Huius-
modi autem commendarum usus maximā cum ratione à
Summ. Pont. fuit inductus: cū enim redditus Ecclesia-
stici

fici, ne dum Ecclesiarum causa instituti sint, sed ut ex eis etiam clerici, & Sacerdotes, & qui cum illis sunt, alantur; non solum autem illi, sed & alij, qui Ecclesiasticis muneribus occupantur: quæ res maximam habet pietatis causam, c. diaconi sunt, 63. dist. c. studeat, 50. distin. Curarunt Sûmi Pontifices pro eorum more, ut Ecclesiæ quidê debetum seruitium nō defereretur, & ijs, qui cæteris Ecclesiasticis officijs vacabant, cōsuleretur. Quod ea ratione fieri posse iudicarunt, si assignata certa reddituū positione Sacerdotibus, qui & animarū curā gererent, & diuina officia in Ecclesia celebrarent, reliquos omnes alicui merito in eius utilitatem commendarent. Nihil certè in huiusmodi pia institutione considerari potest, quod quempiam offendat: satis enim fit Ecclesiæ simul, & reliquis, qui de Apostolica sede sint optime meriti: & cum ij redditus in alios usus essent erogandi, in hunc certè qui pijsimus est, à Summo Pontifice illorum domino magna cum ratione destinantur. † Sed & hoc uoluntati defunctorum, qui bonam horum reddituum partem aliquando relinquunt, nequaquam obsistit. Tantum enim abest, quòd id ipse improbarent, ut magis aliquando id euenturum fore rati, si fuissent interrogati essent concessuri; † quod expresse uim in iure obtinet, l. tale pactum, §. si. ubi glo. uersicu.

29 30 31 32

pro exceptione, ff. de pact. & ibi Bar. Bal. Alex. & Ias. † His accedit quòd in quacunque hominis dispositione maiorum authoritas excepta semper intelligitur, c. ueniens, de iur. iur. à quibus facti rationem exigere sacrilegium est, l. sacri affatus, C. de crim. sacrileg. † Rursus testatorum uoluntates ita interpretari debent, ut animatæ ipsius legis dispositioni sint conformes, l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. ubi Bar. Cuma. Alex. nu. 8. Soci. nu. 35. Rip. nu. 77. l. si duo, ff. de acq. hæred. ubi glo. Dyn. Bart. Alber. & Castren. nu. 3. Vnde quod in ea re uniuersalis Eccl. pastor

F statuerit,

statuerit, ab ipsis omnino probatum censeri debet. Hæc omnia eò magis comprobantur, quòd alicui præclaro uiro unius tantum beneficii redditus ad eius uitam honestè sustentandam aliquando non sufficiunt. Nec cogendus est, ut uno loco resideat, si alibi commorans, uniuersali

33 Ecclesiæ utilior esse potest; † Quare nemo non uidet, necessarium fuisse commendarum usum, consuetudines, Ecclesiæ situs, & personæ qualitate perpensa, arg. glo. cap. r. 21. q. 1. c. erit autem, 4. dist. c. Abbate, de uerb. signi. glo. c. extirpandæ, de præben. Vt quod ijs, qui de Christiana re publica benemeriti sunt, aliunde tribui non poterat, illud per eas præstaretur.

A R G V M E N T V M.

Quibus temporibus plures religiosorum Regula, & Congregationes à sede Apostolica deinde approbata, exordium sumpserint.

R E R V M S V M M A E.

- 1 *Varia hospitalium nomina.*
- 2 *Religiosorum conuentus multi, habent redditus Ecclesiasticos, non tamen dicuntur habere beneficia.*
- 3 *Regula Monachorum omnes ad quatuor rediguntur.*
- 4 *Prima Regula est Sancti Basilij.*
- 5 *A regula Sancti Basilij fluxerunt plures familia.*
- 6 *Cluniacensis.*
- 7 *Camaldulensis.*
- 8 *Vallis umbrosæ.*
- 9 *Grandimontensis.*
- 10 *Congregatio Humiliatorum ab exulibus Mediolanensibus cæpta.*
- 11 *Humiliati aliàs condemnati, à Lucio Papa, suppressi in totum*

12. *Ordo à Pio V. num. 12.*
- 13 *Secunda regula est Sancti Augustini.*
- 14 *Ab ea fluxerunt congregatio Sancti Salvatoris,*
- 15 *Ordo militiae Sancti Iacobi de Spata,*
- 16 *Ordo Canonorum regularium,*
- 17 *Ordo Prædicatorum,*
- 18 *Ordo Carmelitarum,*
- 19 *Ordo monachorum Sancti Hieronymi.*
- 20 *Tertia regula est Sancti Benedicti. ab ea*
- 21 *Congregatio Sanctæ Iustine,*
- 22 *Cistercienses,*
- 23 *Cælestini.*
- 24 *Quarta regula est Sancti Francisci.*
- 25 *Sub ea sunt conventus Minorum,*
- 26 *Cappucinorum,*
- 27 *Ordo Monialium Sanctæ Clare.*
- 28 *Iesuati à quo instituti.*
- 29 *Societas Clericorum regularium nominis Iesu.*
- 30 *Theatini.*

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

NONIAM religiosæ domus permultæ sunt, vi-
 rorumq; & mulierum cœtus, qui Ecclesiasti-
 cis quidem redditibus fruuntur, nec tamen be-
 neficia obtinere dicuntur, c. si quis omne, 1. q.
 7. Clem. 2. de præbend. & Clem. 2. de relig. domi. † Non
 ab re fore existimauimus, de his aliqua hîc subijcere,
 quorum à beneficiis haud absimilis ratio est, cuius gene-
 ris sunt, quæ varijs nominibus Iustinianus appellat Bre-
 photrophia, Nosocomia, Xenodochia, Orphanotrophia,
 Gerontosomea, Orthodoxochia, Procotrophia, l. Orpha-
 notrophos, & toto tit. C. de sacrosanct. Eccle. † Hoc co-

dem genere censentur conuentus ij Religiosarum personarum, qui instituti sunt sub uariis Sanctorum regulis. Quorum, quia frequentissimus usus est, non erit (arbitror) alienum de iis hoc in loco fusiùs aliquanto dicere.

3 † Ad quatuor potissimùm regulas regulæ istæ omnes redi-
 4 guntur. † Prima est Sancti Basilij, qui Græcorum Monachorum congregationem instituit, quam deinceps in Occidentem D. Benedictus ad tria, paupertatis, castitatis, ac obedientiæ uota reduxit; Idq; sub Totila Baduilla, Gothorum Rege Septimo, circiter annum Christi 542. quorum & supra mentio habita est. † Ab ea fluxere quàmplures deinde familiæ, † ut Cluniacensis in Gallis ab Othone Muscio inchoata paulò ante Ioannis XI. creationem
 7 annum Christi circiter 913. † Camaldulensis, à S. Romualdo in Italia instituta post annum salutis circiter
 8 1012. sub Benedicto VII. † Vallis Umbrosæ à Sancto Ioanne Gualiberto, in Italia, sub Ioanne XIX. anno Christi 1030. † Grandimontensis in Gallia, à Beato
 10 Stephano constituta, sub annum 1076. † Congregatio Humiliatorum, cui ab exulibus Mediolanensibus initium datum fertur, sub Calixto III. eo, inquam, Calixto, qui in schismate contra Alexandrum III. fuit electus circiter annum Christi 1170. quæ sub Innocentio III. anno
 11 Christi 1200. confirmationem accepit; † eos condemnatos à Lucio Papa, quòd iurantes damnarent, ac deinde à Clemente restitutos Bernardus Glosator tradit, in cap.
 12 olim, primo, de resti. spol. uer. Humiliatis: † tandem uerò sub fœ. re. Pio V. sic temporum exigente conditione, prorsus extincta, & religio est, & aboleta, quod in eius
 13 suppressione diplomate latiùs est uidere. † Secunda ex quatuor regulis est Eremitarum S. Augustini, ab eodem multis sanctissimis præceptis instituta, postea sub Innocentio III. circiter annum Christi 1255. confirmata;
 à qua

- 14 † à qua Congregatio Sancti Saluatoris Bononiæ, anno
 15 1409. Sub Gregorio XII. fluxit. † Et ordo Militiæ San-
 cti Iacobi de Spata, in Hispania, authore Petro Ferdinan-
 16 do, sub Calixto III. anno 1470. emanauit. † Ad hanc ordo
 Canonorum Regularium refertur, Lucæ apud Sanctum
 Fridianum, & Romæ ab Alexandro II. anno Christi
 1062. restitutus, ac Mantuæ in Ecclesia Sancti Marci,
 17 anno Christi 1231. postea institutus. † Ordo quoq; Præ-
 dicatorum à Sancto Dominico, anno Christi 1205. in-
 choatus sub Ioanne IX. ab Honorio deinde III. anno
 18 Christi 1216. confirmatus fuit. † Ordo Carmelitarum,
 ab Alberto Hierosolymitano Patriarcha restitutus, ac
 sub Ioanne IX. opera Fr. Bertoldi, anno Christi 1205.
 19 reformatus: † Ordo Monachorum Sancti Hieronymi,
 qui & ipsi sub regula Sancti Augustini degunt in Hispa-
 nia, sub Urbano V. anno Christi 1365. institutus.
 20 † Tertia regula est Sancti Benedicti, sub qua multi Mo-
 nachi militant, ac præcipuè ij, quos nigros uulguè dicit;
 21 † qui ab antiqua uiuendi regula aliquando relaxati, refor-
 mati fuerunt in speciali Congregatione, uulgò Sanctæ Iu-
 stinæ appellata, quæ Congregatio à Ludouico Barbo Ve-
 neto, sub Gregorio XII. Veneto, anno Christi 1409.
 instituta ab Eugenio IIII. anno Christi 1430. confir-
 22 mata fuit: † Florent sub eadem Cistercienses multis pri-
 uilegijs à sede Apostolica ornati; quos & D. Bernardus
 23 mirum in modum dilatauit. † Cælestini præterea nuncu-
 pati à Petro Cœlestino Papa eius nominis Quinto, qui
 24 ordinem eundem fuerat professus. † Postrema regula
 est Sancti Francisci anno Christi 1210. sub Innocentio
 Tertio coepta, demùm verò post ordinem Prædicatorum
 ab Honorio III. circiter annum Christi 1216. confirma-
 25 ta, † sub qua Conuentus Minimorum degunt, quorum
 ordo à Sancto Francisco de Paula Calabro institutus, à

- 26 Sixto III. primùm anno 1473. confirmatus fuit. † Capit
 cinorum etiam, qui in extrema mendicitate maxima cū
 uniuersi Orbis admiratione sanctissimè degunt, quorum
 & sacrum Concilium Tridentinum meminit Sess. 25. ca-
 27 pi. 3. de reform. † Sub hac regula militat Ordo Monia-
 lium Sanctæ Claræ, D. Francisci conciuis, quæ ab eo edd
 cta, eum Ordinem auspicata fuit, anno Christi circiter
 1215. quod Volaterranus aduertit, lib. 21. suarum Histo.
 ac deinde ab Alexand. III. anno Christi 1255. in Sãcta-
 rum Virginum numerum est relata, ut testis est inter a-
 lios Genebrard. in sua Chronologia. Manarunt ex eis
 dem regulis, & aliæ, Spiritu sancto inspirante, celeberrimæ,
 ac maximi in Religione fructus congregationes,
 28 † ueluti Iesuatorum Senis à Ioanne Columbino inchoa-
 ta, atque ab Urbano V. circiter annum Christi 1365. con-
 29 firmata. † Clericorum Regularium Societatis Iesu ab
 Ignatio Loyola Hyspano uiro sancto instituta, quam san-
 ctissimæ memoriæ Paulus III. anno Christi 1540. confir-
 mauit, & de ea meminit statuendo Concil. Trident. Sess.
 30 25. cap. 16. de Regularibus † Clericorum etiam Regula-
 rium, Theatinos uocant, quos uitæ sanctimonia, morum
 puritas, & in orando deuotio plurimum commendat,
 quam Ioan. Petrus Carafa deinde Pontifex Summus
 Paulus III. appellatus fundauit. E quibus insigne ueluti
 sydus emicans Paulus de Aretio ob miram eius sancti-
 tatem, & doctrinam, uel inuitus in amplissimum Cardi-
 naliū Collegio à Sanctissimo Pio V. fuit adscitus. Flo-
 ruit, floretq; ac uiget tã sanctis germinibus Ecclesia Spi-
 ritus Sancti rore assiduè irrigata, in qua quotidie ad Vr-
 bis cœlestis illius exemplar uiui lapides, ac gemmæ ritè
 suis coaptantur locis; & quàmuis uaricolor sit exterior
 apparatus, nihilominus qui sub eius gremio Sanctis Reli-
 gionis statutis Deo militant, eò tantum tendunt, ut no-
 men

men Domini laudent in idipsum, David Psal. 33. Ex his, quibus, & quomodo Ecclesiastica beneficia, Ecclesiasticiq; redditus conferri soleant, ac in quos eorundem distributio partita sit, constare potest: sed quoniam non ea passim omnibus conferenda sunt, quæ Deo potissimum sunt pia deuotione dicata; iccirco variis Synodis, atque Conciliis celebratis multa requisita sunt in eis, qui admittendi essent ad eiusmodi redditus obtinendos, uel promoueri cuperent ad sacerdotium, cuius præcipuè causa instituti sunt. De quibus omnibus prout res ipsa postulat, mox dicemus.

A R G V M E N T V M.

Dignitate Sacerdotes, uel ante hac semper cæteris hominibus præstitisse, maximoq; illos in pretio apud omnes penè nationes habitos esse.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Sacerdotis munus eximium est, atque præclarum.
- 2 Sacerdos secularis monacho cuius præcellere debet.
- 3 Plato quanti faciat sacerdotes.
- 4 Rex apud Aegyptios non potest sine sacerdotio imperare.
- 5 Sacerdotes apud Aegyptios secundum post Regem locum tenent.
- 6 Panchei populi, Sacerdotes omnium diues constituebant.
- 7 Galli Sacerdotum, quos Driudas appellabant, arbitrio omnia committebant.
- 8 Apud Germanos idem honor habebatur Sacerdotibus, ac Regibus.
- 9 Aethiopum Reges semper Sacerdotes erant.
- 10 Melisus, Cretensium Rex, primus apud eos Dijs sacrificauit.
- 11 Romani legum interpretandarum potestatem Pontificibus concesserunt.

- 12 Regum nomen Ro. exosum in rebus sacris remansit.
- 13 Sacerdotes Deos appellat David. dicuntur etiã Christi. n. 14.
- 15 Salomon solum Sacerdotem amicum uocauit, cum ceteri aulici Principes uocarentur.
- 16 Sacerdotes in sacris literis quoque accipiuntur pro ijs, qui Regibus à secretis erant, ac magis familiares.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Vm necessariò explicandum nobis fit, cuiusmodi esse debeant, quibus Ecclesiastici redditus cõceduntur, commodissimè hoc facere posse arbitrati sumus, si de illorum dignitate nonnulla præfati essemus, qui sacris Ordinibus initiantur. Præcipui enim ij sunt, quibus ad redditus huiusmodi obtinendos aditus pateat. † Sacerdotis munus eximium est, adeoq; præclarum, ut nihil nobilius illustriusve excogitari possit. Nam si qui Regibus mortalibus inferuiunt, maximo in pretio habentur: quinam, quæso, iis, qui Christo ministrant, sat dignus honos tribui potest? Nimirum preciosissimi uasis, & ad omne bonum opus parati instar obtinet Sacerdos; † præsertim Clericus, quem debere Monacho cuius præcellere, docent inter alios D. Dionysius de Coelesti Hierarch. cap. 6. Rabanus cap. 1. de inst. cleric. ac Beatus Thomas 2. 2. quæst. 184. art. 8. quod ipsum & doctissimus Petrus Sot. tradit in tract. de inst. Sacerd. par. 2. lect. 1. † Atqui certè uel Plato, quàmuis ueri Sacerdotij præstantiam ethnicus homo non plenè fuerit affecutus, tamen in lib. de Regno, Sacerdotes maximè nobilitat his uerbis: *Figura namque Sacerdotum, magnanimitate, intelligentiaq;, & claritate abundat, propter eorum, quæ aggrediuntur, tractantq;, magnificentiam.* † *Quapropter apud Aegyptios non licet Regem absque Sacerdotio imperare.*

rate.

rare. Quinimò si ex alio genere quispiam Regnum usurpat, post Regni assumptionem debet sacris initiari, ut Rex deniq; sit, & Sacerdos. Propterea in plurimis Græcorum ciuitatibus reperies præcipuè sacra à Magistratibus institui. Hæc Plato. † Quibus maximè conuenit, quod tradit Diodorus Sicu. lib. 2. & 7. apud ipsos Aegyptios secundum post Regem locum Sacerdotes obtinuisse. † Panchæi olim populi, Sacerdotes eorum omnium Duces constituere, quibus & controuersiarum iudicia, & publicarum rerum arbitria permiserunt. † Galli quoque antiquitus eorum Sacerdotes, quos Druidas appellabant, dignos aestimabant, quorum fidei publica & priuata committerent: quod Strabo recensuit, lib. 4. Cornelius etiam Tacitus scribit, in li. de Moribus Germanorum, † Sacerdotes apud veteres Germanos tantum authoritatis habuisse, ut ipsis, ac Regibus idem honor habere consueuisset: cumq; in aciem prodijissent, nemini neque animaduertere, nec uincire, neque uerberare, nisi sacerdotibus permissum erat. † De Aetiopibus etiam legimus, eorum Reges semper Sacerdotes existere solitos. Et Lactantius tradidit, lib. 1. Insti. diuinarū. † Melissum, Cretensium Regem, primū apud eos Diis sacrificasse, ac ritus nouos, Sacrorumq; pompas introduxisse. † Gloriosissimi omnium gentium, & populorum Romani fuerunt, qui legum duodecim tabularum interpretandi licentiam Pontificibus concesserunt, ut in Iure Ciuili relatum est, l. 2. §. omnium autem horum, ff. de reg. iu. Vnde Cicero ipse diuinitus Romanis institutū esse dicit, ut iidem Religionibus Deorum immortalium, & summæ Reipublicæ præessent. † Et quàmuis exosum Regum nomen haberent Romani, illud tamen in Sacris manere uoluerunt: siquidem, ut est apud Liuium Ffestellam, & alios, Rex Sacrorum, Iulio Bruto, & Marco Valerio Consulibus, creatus est, qui Rex Sacrificulus
appella-

appellabatur: si talis erat Ethnicorum dignitas, ac ma-
 iestas, quanti debemus nos Christianos Sacerdotes existi-
 mare, qui cæteris non minùs præstant atque umbræ cor-
 pus, lux tenebris? ac ueluti Sol inter sydera omnia clariùs
 emicat, sic ipsi cæteros longè omnes splendore, ac digni-
 13 tate mirificè antecellunt. † Hos certè Deos David appel-
 lare hæud ueritus est: Ego, inquit, dixi, Dij estis, cap. duo
 14 sunt, 12. quæst. 1. cap. solitæ, de maio. & obedien. † Ali-
 bi etiam Christi sunt nuncupati, 1. Paralipom. 16. & Psal.
 104. Nolite tangere Christos meos, & in eo loco Sacer-
 dotes oleo, & affluentia Spiritus sancti unctos intelli-
 gi. D. Dionysius Carthusianus post Lyranum, & alios ad-
 uertit. Nec sanè immeritò & Dij, & Christi appellati
 sunt, cùm Sacerdotibus super alios generis sui proximi-
 mos, qui alioquin naturæ lege iis æquales fuissent, pote-
 stas, imperiumq; uitæ, & necis datum sit, dum ligandi,
 ac soluendi potestas est attributa. Iraque Dei sunt Vica-
 rij gloriosi, Deo proximi, ut super illis uerbis (Dij estis)
 Titelmanus Iacobus de Valentia, & piè Ioannes Bapti-
 15 sta Folengius, ac reliqui animaduertent. † Notatu il-
 lud certè dignum est, Salomonem, cui Deus sapientiam,
 prudentiamq; dedit, quem nimis Deus dilexit, & per
 Nathan, amabilem Domino uocare uoluit, solum Sacer-
 dotem amicum uocasse: is enim in Prouerbiis dixit, cau-
 sam tuam tracta cum amico tuo. quem uerò amicum in-
 tellexerit, in libris Regum explicatum est, 3. Reg. 4. in
 quibus, cùm cæteri Salomonis aulici, Principes dicti re-
 periantur, solus Sacerdos Sabud filius Nathan, eius ami-
 cus dictus est, ut facilè intelligas sanctissimum Sacerdo-
 tum nomen extitisse: Sanctitate nimirum adductus est
 Salomon, ut Sacerdotem sibi socium, atque amicum assu-
 meret, non quòd illius bonis indigeret. Nullus enim pro-
 fectò Regum fuit, qui argenti æquè, ac lapidum poscen-
 tibus

tibus copiam facere potuerit. Non alius fuit, cuius aetate
argentum nihili fieret. Is super omnes Reges Terrae diui-
tibus, ac sapientia magnificatus est; eius uultum omnis ter-
ra uidere desiderabat; Eum iussit Dominus postulare,
quid uellet, atque is tamen Sacerdoti se amicum profes-
sus est. † Porro Sacerdotis nomen in sacris literis, pro his
etiam accipi consueuisse; qui Regibus à secretis erant, ac
familiares, docuit eruditissimus Franc. Forer. in Isaiam,
cap. 61. ver. Sacerdotes Domini.

ARGUMENTVM.

Quibus rebus potissimum prae-ditos esse oporteat, qui sacris
initiari uelint.

RERVM SUMMAE.

- 1 Qualitates, quae in clericis requiruntur, quaedam sunt intrin-
secas, quaedam extrinsecas.
- 2 Natalium claritas requiritur in promouendis.
- 3 Spurij quàm plures extitere clarissimi.
- 4 Gratianus decretorum compilator, fuit spurius.
- 5 Iephthae, Sanctus à Paulo appellatus.
- 6 Albanus Martyr.
- 7 Summi Pontifices quàm plures illegitimè nati.
- 8 Cardinalis Paleotti praestantia & laus.
- 9 Illegitimi repelluntur à Sacerdotio absque speciali dispensa-
tione.
- 10 Aetas in promouendis necessaria.
- 11 Presbyter non ordinatur quis ante uigesimum quintum annum.
- 12 Clericus non potest obtinere beneficia simplicia ante annum
decimum quartum.
- 13 Episcopus quis esse non potest ante trigessimum annum exactum.
- 14 Iuuenis prudens esse non potest.
- 15 Adolescentes plures maxima uirtutis.

Salomon;

- 16 Salomon, Dauid, Ionathas, Daniel, Timotheus.
- 17 Layci cur ab Ordinibus statim repelluntur.
- 18 Layci & impuberes arcentur à beneficijs consequendis.
- 19 Michael Imperator à Nicolao I. grauiter reprehensus, quòd militem Constantinopolitana Ecclesia prefecisset.
- 20 Layci plures, probata tamen uita, ad Episcopatum uocati.
- 21 D. Bernardi pulchra uerba de beneficijs impuberibus non conferendis.
- 22 Promouendus ad sacros Ordines Ecclesiasticum beneficium, aut sufficiens patrimonium habere debet.
- 23 Corpore uitiati ad sacros Ordines non sunt assumendi sine dispensatione Apostolica.
- 24 Qui sibi virilia amputauit, ordinari non potest.
- 25 Origenes suspicionis uitanda causa seipsum castrauit.
- 26 Castrati per uim, uel à Medicis ob infirmitatem ordinari possunt.
- 27 Eunuchus natus ordinari potest, ut fuit Dorotheus, Antiochia Episcopus.

CAPVT DECIMVM OCTA VVM.

ORRÒ omni studio enitendum fuit, ut rerum omnium creatoris cultui ij potissimum addicerentur, quorum de uirtute, & sanctitate maxima esset omnium opinio, quiq; Sacerdotij dignitatem non tueri modò, sed etiam augere quodammodò possent. Cùm autem quàm plurima sint, quibus præditos esse illos oporteret, uidentur mihi ea omnia ad duo genera commodissimè redigi posse.

- † Quædam enim sunt, quæ à nostra uoluntate minimè pendent, sed uel casu obueniunt, uel si naturalibus ex causis proficiscuntur, nullum tamen animi nostri assensum habent: contra uerò, sunt nonnulla, quæ nostris animis penitus

- penitens infident, atque in propria uniuscuiusque uoluntate posita sunt; quæ quidem, quàmuis non nisi ex iis, quæ exterius aguntur, cognosci possint, nihilominus uoluntatem, animumque nostrum penitens attingunt. † Primi capituli exēpla illa sunt claritas natalium, quam uel Oecumenica Cōcilia in Sacerdotibus maximè requirunt, ut Lateranense Concil. sub Alexandro III. anno Domini 1280. c. j. c. cū in cunctis, §. j. & §. inferiora, de elec. ac nuperrimè Tridentinum. † Nec equidem inficias iuero, quin ex spurij multi extiterint omni uirtutum genere ornatissimi, quiq; præcipuam ingenij, ac morum sanctitatis laudem ita promeruerint, ut uel si spurij uerè dici possint, tamen hoc nominis uitio, naturæ præstantia, lausque diminui non potuerit, ut rectè Euripides.
- Fac nanq; ingenio ualeant, fac moribus, ipsum
Haud unquam poterit natura inuertere nomē. Et Statius
Vidi ego transfertos aliena in arbore ramos
Altius ire suis.*
- 4 Inter hos censetur † Gratianus, Decretorum compilator,
5 item † Iephte, quem in Sanctorum numero Paulus recensuit;
6 Albanus Martyr, † ex incestu Patris cum filia procreatus; plurimi insuper † Pontifices illegitimè nati, quos accuratè Gratianus ipse refert. § 6. dist. sed multò fufius, &
8 accuratius in tract. de not. & spur. † Illustrissimus Cardinalis Palæotus, Bononiensis Ecclesiæ Pastor vigilantissimus, cuius qui uitam, mores, sanctitatem attentius inspexerit, non grauatè concesserit nobilissimo illius exemplo totam Christianam Rempub. maximè illustrari. Verùm tamen hæc ita se habeant, tamen cū in Ecclesiastico coetu nihil nisi purū, atq; ex omni parte sincerum recipiatur; † non sine ratione factum esse existimari potest, ut
9 absque speciali dispensatione ij, qui illegitimè nati sunt, à
10 Sacerdotijs excludantur, cap. j. & 2. de fil. presbyt. † Aetas quoque

quoque hoc eodem capite censetur, quæ & ipsa in sacris Ordinibus conferendis necessaria admodum habita est.

11 † Quo circa statutum fuit, ne quis promoueatur ad sacrum Presbyteratus Ordinem antequam vigesimum quintum ætatis suæ annum attingat: nève inferiora beneficia obtinere possit, † si ad 14. non peruenerit; ad Episcopatum uero nullatenus assumeretur, † ante trigesimalum quem exgisset, cap. cum in cunctis, S. j. & S. inferiora, de elect. Hoc ipsum nouissimè Tridentinum Concilium confirmauit sess. 23. cap. 12. *Nullus, inquit, in posterum ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. ad Diaconatus ante 23. Ad Presbyteratus ante 25. ætatis suæ annum promoueatur.* eiusmodi uerè constitutio maxima cum ratione ab Ecclesia edita est, cum huius generis uiros prudentia potissimum deceat, quæ cum nisi longo rerum usu non acquiratur, ætatem summopere exoptulat: † etenim scientem iuuenem esse posse, minimè uerò prudentem, testis est Aristoteles lib. j. Ethic. cap. 8. l. fi. C. de minor. 25. ann. Neminem certè præterit, parum interesse senex, iuuenisque sit quis ætate aut moribus: quod idem Aristoteles affirmat, lib. j. Et hic. cap. 3. & multos ex iunioribus senes præcellere moribus, antiquorum tempora præuenire meritis; & quod ætati deest, compensare uirtutibus. Senectus enim uenerabilis est, non annorum numero, sed magis morum meritis computata, Sap. 4. † Atq; idcirco plures recensentur maximæ uirtutis adolescentes; † Salomon, qui adolescens adhuc in Regem est salutatus, 3. reg. j. Dauid illius pater, qui adolescentiam uix ingressus, iubente Domino, in Iudæorum Regem unctus est; Ionathas, qui magnam olim in prælio uirtutem fecisse memoratur Machab. cap. 9. & seq. Daniel itidem, quamuis iuuenis, dignus habitus est, qui prophetico Dei spiritu donaretur; Thimotheus, qui Episcopus ab Apostolis electus, adolescens tamen erat: quod

quod Pauli uerba indicant Epistola j. cap. 4. *Nemo, inquit, adolescentiam tuam contemnat, sed esto exemplum fidei in uerbo, in conuersatione, in fide, in charitate, & castitate.* Sed hæc ipsa exempla frequentia non sunt: unde ab Ecclesia maximè prospiciendum erat, ut perpetua quadam ratione in communi hominum statu ea decerneret, quæ in sacris uiris diligendis potissimùm erant necessaria. Quod quantum ad eorum ætatem ita assequi posse existimauit, si in uno quoque ordine selegisset eum annorum numerum, cuius supra meminimus. † Quod causæ fuit, cur ætate tenera ad sacros Ordines nõ assumerentur, illud etiam efficit, ut layci citò ad eos ascendere prohiberentur, quos satis iuuenes Ecclesia iudicauit, quòd nullis essent Ecclesiasticis antea Ordinibus initiati. Extat ea cõstitutio inter decreta Gelasij Primi, cap. 4. quam obseruari omninò præcepit Cœlestinus Primus in Epistola tertia ad Episcopos Apuliæ, & Calabriae. † Quamobrem, & à beneficijs consequendis arcentur layci, & impuberes; † Quocirca Nicolaus Primus ad Michaellem Imperatorem scribens, illum grauiter reprehēdit, quòd Photium militem, Ignatio uiro optimo damnato, in Patriarchatu Constantinopolitano suffecisset. ea Epistola est sub datione diei 18. Martij, Indictione nona. † Tametsi uerò Nicolaus etiam num laycus ad Episcopatum promotus est, Seuerus ex Lanificio ad Archiepiscopatum uocatus, Ambrosius nondum sacra tinctus aqua Archiepiscopus electus fuerit. ca. statuimus, 61. distin. Theod. lib. 4. Eccl. histor. cap. 6. No- uorum tamen (ut ait Poeta) exempla factorum contra ueteres Canones, Ecclesiasticamque disciplinam non temere ad consequentiam trahi debent. cap. non exemplo, 26. q. 2. † De impuberibus uerò libet D. Bernardi uerba non iniucunda subijcere. is aliquando à Theobaldo Comite rogatus, quòd operam suam præstaret, ut filio eius

paruulo

parvulo beneficium ab Eugenio Pontifice conferretur, Epistola 271. ita respondit: *Quis enim ego sum, ut de me tantillo tantus Princeps curetis, nisi quandiu Deus in me esse creditis? Ergo, ut offendam eum, fortassis nec vobis expedit: offendo autem procul dubio, si facio quod requiritis. Nam honores, & dignitates Ecclesiasticas non ignoro deberi his, qui eas dignè, ac secundum Deum administrare & velint, & possint. Porro eas acquiri parvulo filio uestro precibus meis, vel uestris, nec vobis iustum, nec mihi tutum esse noueritis. Sanè Vuillelmulo nostro cupio bene per omnia, sed ante omnia Deum.* Prudentissima, ac Christianæ Religionis, & sanctissimi zeli plena responsio. † Ad hæc & illud adiectum est, ut sacris initiandus ecclesiasticū habeat beneficium, uel congruum patrimonium, quod sibi ad uitam honestè sustentandam sufficiat; illudque ne alienetur absque Episcopi licentia, statuit nouissimè Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 2. *Patrimonium, inquit, uel pensionem obtinentes ordinari post hac non possint, nisi prius perspecto patrimonium illud, uel pensionem ab eis obtinere, taliaque esse que eis ad uitam sustentandam satis sint, atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extinguī, uel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, uel aliunde habeant unde uiuere possint.* † Postremò qui diuino ministerio adscribi cupiunt, corporis defectum aliquem pati non debent: sicut enim sincero animo ac uitijs non commaculato sacrificia Deo offerenda sunt, ita conuenire existimatum est, ut manchi, claudi, lusci, aut alterius membri defectu turpes ac deformes ab eorum oblatione, sine speciali Apostolicæ sedis indulgentia repellentur, c. 2. & eo. titu. de clerico egrotante, & debilita. Eadem ratione prohibent Apostoli, ἀχροτηραῖον, id est, † ut vulgò interpretatur, qui sibi virilia amputauit, ne clericus efficiatur: is enim sui ipsius homicida est, & inimicus creatori

- creationi. Dei, c. si quis absciderit, c. hi qui, c. si quis pro æ-
 25 gritudine, 55. dist. c. significauit, de corp. uitia. † quāquam
 Origenes suspitionis uitandæ causa se ipsum castrauerit,
 ut tradit Eusebius lib. 6. Eccl. histo. Grati enim sunt Deo
 eunuchi, quos castrauit uoluntas, non necessitas, ait Hie-
 26 ronymus, c. qui sitit. 33. q. 3. † Excipiuntur uerò, hi qui ob
 infirmitatem à Medicis secantur, uel uim à barbaris, aut
 latronibus patiuntur; tunc enim ordinari non prohiben-
 tur, c. si quis a Medicis, 55. dist. c. ex parte, de corp. uitia.
 27 Cano. Apostolorum 20. & Nicænæ Synodi, cap. 1. † Idem
 iuris est, si quis eunuchus natus sit, cuiusmodi fuisse Doro-
 thæum, Antiochiæ Episcopum, scribit Eusebius lib. 7. Ec-
 cle. histo. cap. 28. is enim morbus cum oculis non pateat,
 non nisi certis casibus impedimentum præstare placuit.
 Et hæc quoad ea quæ in Sacerdotibus requisita sunt, non
 tamen ab eorum uoluntate pendent, dicta sufficiant.

A R G V M E N T V M.

*Præter ea, quæ hucusq; tradita sunt, alia etiam in Sacer-
 dotibus requiri, quæ ab ipsorum uoluntate prorsus pen-
 dent: tum de eorundem barbibus nonnulla.*

R E R V M S V M M A E.

- 1 *Scientia in Sacerdotibus requiritur.*
- 2 *Cacum animal Deo offertur, ubi ille dux esse desiderat, qui
 nondum didicit esse tyro.*
- 3 *Morum, & uitæ probitas quàm maximè in Sacerdotibus elu-
 cere debent.*
- 4 *Continentes debent esse Sacerdotes.*
- 5 *Vasa in sacris literis, pro hominum corporibus accipiuntur.*
- 6 *Incontinentes tanquàm scabiæ infecti, panes Domino offerre
 prohibentur.*

G Scabiens

- 7 Scabiem habere dicitur is, cui carnis petulantia dominatur.
- 8 Nadab, & Abiu incontinentes Sacerdotes, igne percussi.
- 9 Pena, qua incontinentes Sacerdotes puniebantur in primitiua Ecclesia.
- 10 Episcopus si incontinentibus Sacerdotibus pœnam remittebat, ab officio suspendebatur.
- 11 Delitiæ nimie clericis interdicta.
- 12 Sobrij debent esse clerici.
- 13 Presbyteri vaccinam, vel veruecinam carnem cum aceto comedere debent, & Lac bibere ne rubentibus buccis ieiunium prædicent.
- 14 Episcopus ultra tertiam uicem bibere non debet.
- 15 Conditiones, quibus Sacerdotes præditi esse debent ex Diuo Paulo.
- 16 Varicolor habitus, commessationes, cauponarum frequentationes, clericis interdicta.
- 17 Clerici nec barbam, nec comam nutrire debent.
- 18 Barba an clericis radenda.
- 19 Intell. ad capitu. clericis, & capitu. clericus; de vita, & honesta clericor.
- 20 Græci multa supposuerunt Concilijs in ipsorum fauorem.
- 21 Canon Tertius secundi Concilij Constantinopolitani suppositus, & à Græcis conscriptus.
- 22 Nicolaus primus conquestus cum Michaele Imperatore, quòd multa in eius Epistolis addita, multa dempta fuissent.
- 23 Nazareorum hæresis, qui in barba, & coma vim omnem constituebant.
- 24 Romanorum nimius cultus circa comam.
- 25 Hypocrisis omninò fugienda: ac proinde multa in eius detestationem.
- 26 Grauius est peccare per hypochrismi, quàm manifestè.

CAPVT DECIMVMNONVM.

ALTERVM genus eorum, quæ ab Ecclesiasticis uiris exiguntur, plura cōtinet, quorū nōnulla subijciemus, cum si omnia persequi uellemus, longius, quàm præsens tractatio patitur, nostra protraheretur oratio. Eorum autem exempla hæc sunt;

- 1 † Scientia, quæ & si pendeat ab eo uirtutis studio, quod cū iusque animo infidet, illa tamen ad actionem instruitur, atque iccirco ex eis, quæ aguntur manifesta fit. Ea uerò quàm enixe à Sacerdotibus postuletur, Oseas Propheta indicat, cap. 4. *Quia tu, inquit, scientiam repulisti, & ego te repellam, ne Sacerdotio fungaris mihi,* capi. omnes, 38. dist. Miserum quippe est, cum Magistrum effici, qui nō dum nouit esse discipulus, c. miserum, 61. dist. c. cum in magi-
- 2 strum. de electio. † Cæcum nanque animal Deo offertur, ubi ille Dux esse desiderat, qui nōdum didicit esse Tyro. c. Sacerdotes, 49. dist. Et idcirco ignorantiam tanquàm cunctorum errorum matrem in Sacerdotibus esse omnino uitandam ait tex. in c. ignorantia, 38. dist. *Ignorantia, inquit, cunctorum errorum mater, maximè in Sacerdotibus Dei uitanda est, qui regendi, docendiq; officium in populo Dei susceperunt:* tradunt Inno. But. Panorm. & alii, in d. c. cum in cunctis. S. inferiora, de electio. Quoniam uerò omnis scientiæ laus, ut diximus, in actione consistit, moralem enim non auditorem tantum, sed factorem esse debere docuit in Ethicis Aristoteles, & per se perspectissimum est. Illud præterea Sacerdotibus maximè conuenire estimatum est, ut ea primùm ipsi exequantur, quæ ceteros
- 3 docent. † Quocirca morum ac uite probitas illos perspicuos in Ecclesia reddere debet, cuius rei gratia multa à sacris Canonibus statuta sunt, ut clericorum actiones ceteris uiuendi exemplum præbeant. † Inter ceteras uerò uir-
- 4

Dominicus

G 2 tutes

tutes, maximè omnium illis continentia præcipitur. De-
 cet enim sacros viros ab omni carnis labe prorsus esse im-
 munes: in quam sententiam Esaias summopere inconti-
 nentiã detestatur, cap. 52. *Pollutum, inquit, nolite tangere:*
 5 *mundi estote, qui fertis uasa Domini.* † Quo loco uasa non
 tã fictilia ac humano opere confecta intelliguntur, quàm
 hominum corpora, quæ uasa Domini in sacris literis ap-
 pellântur, iuxta illud Pauli, 1. ad Theſſalonicenses, capi. 3.
Hæc est uoluntas Dei, sanctificatio uestra, ut sciat unusquisq;
uestrum, uas suum possidere in sanctificatione, & honore, non
in passione desiderij. & 2. Corint. 4. *Habemus thesaurum in*
uasib; fictilibus: quod animaduertunt D. Dionysius Car-
 6 thusianus, & Aimon Alberstratenſis Episcopus in supra,
 citato Esaiæ loco. † Quamobrem incontinentes tanquã
 scabie infecti, panes Domino offerre prohibentur Leuiti
 7 ci, capit. 21. † Scabiem enim habere dicitur is, cui carnis
 petulantia dominatur: in ea nanque feruor uiscerum ad
 cutim trahitur, per quam recte luxuriam designari dixit
 Gregorius in Pastoralis, cap. hinc etenim, 49. dist. in cuius
 8 rei exemplum † Nadab, & Abiu incontinentes Sacerdo-
 tes, dum turibulis ignem imponent, diuino ictu per-
 cussi interierunt, Leuit. 10. Eo nomine huiusmodi Sacer-
 dotes sic Deus increpat apud Malachiam, cap. 1. *O uos sa-*
cerdotes, inquit, qui fallitis nomen meum, & dixistis, In qua
re fallimus nomen tuum? quibus responsum est Offerentes ad
altare meum panes pollutos, non est mihi uoluntas in uobis, di-
 9 *cit Dominus.* † Tanti uerò fiebat continentia Apostolo-
 rum tempore, ut si quis in carnis lubricum incidisset, hu-
 iusmodi illi pœna infligeretur: Deponeretur, ac inter lay-
 cos pœnitentiam acturum perpetuò reijciebatur, c. oportet,
 81. dist. paulò post Apostolorum tempora decem an-
 nis incontinentes iubebantur pœnitentiam agere tribus
 quidem mensibus in pane, & aqua, à uespere in uesperas,
 Dominicis

Dominicis ac solemnibus diebus exceptis, quibus modico vino ac pisciculis recreari illis erat permiffum. Induti uero sacco humi iacebant, noctes ac dies Dei misericordiam implorantes, c. presbyter, 82. dist. Transactis tribus mensibus aliquanto mitius cum illis agebatur, ut per sequentem annum cum dimidio pane, & aqua tantum uescerentur, exceptis Dominicis, & aliis festiuis diebus, quibus uino sagimine ouis, & caseo illis uti cōcedebatur, alijs deinde sequentibus annis tribus ferijs unaquaq; hebdomada in pane & aqua ieiunare iuebantur: quod fusius explicatur in d. c. presbyter, 82. † Quod si Episcopus sibi subditis presbyteris aut Diaconis præcio aut precibus penas eiusmodi condonasset, ab officio suspendebatur, ca. si quis Episcopus, 83. dist. † Nimia quoque delicia clericis interdictæ sunt, ne illis lasciuedi causa præstetur. Vnde Amos Propheta, *Ve, inquit, ys qui uenerunt ad diē malum dormientes in lectis eburneis*, quod ibi disertè explicauit. Benedictus Arias Montanus, & Marcuardus de Susanis tractatu de coelibatu Sacerdotum par. i. c. i. † Sobrij præterea debent esse Sacerdotes: ubi enim temulentia est, & uenter saturatur, ibi cacodæmones exultant: † iccirco presbyteri uaccinam, uel ueruecinam carnem cum aceto comedere debent, & lac bibere, ne rubētibus ieiunium prædicent, glo. in c. illud, 10. q. 3. † Sic & Episcopus bibere ultra tertiam uicem prohibetur, c. quādo presbyter. 44. dist. † Labet hīc subiicere pulcra Diui Pauli uerba, quibus & Episcoporum & Sacerdotum conditiones elegantissimè exprimit. *Oportet, inquit, Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, Doctorem non uinolentum: Diaconos similiter pudicos, non bilingues, nō multo uino deditos, non turpe lucrum sectantes.* prima ad Timot. 3. & ad Titum prima. sed quæ breui uerborum compendio D. Paulus expressit, fusius, & iuxta sacrarum litera

- rum mentem, & Canonicas sanctiones explicuit doctissimus, ac eruditissimus Pet. Foller. in sua praxi. cano. par. 1. Moral. Continentiam uerò sacrorum hominum multa
- 16 præterea concomitari debent: † inde clericis uaricolor habitus interdictus, commestationes prohibite, ac cauponarum frequentationes prorsus uetitæ, c. pen. de ui. & hone. cler. c. à crapula, eod. ti. & tot. dist. 44. Concil. Triden.
- 17 sess. 22. cap. 1. de reform. & sess. 14. cap. 6. † Illud præterea adiectum est, ne Clerici comam, aut barbam nutriant, c.
- 18 Clericus, cap. Clericis, de ui. & honest. cleri. † Quæ prohibitio aliquibus ita ad unguem obseruanda uisa est, ut Clericis omnino barbam radendam existimauerint. Eius rei argumentum sumunt ex Alexandrij III. rescripto. Ad Cantuariensem Archiepiscopum, in d. cap. Clericis, cuius uerba sunt: *Clerici, qui comam, aut barbam nutriunt,*
- 19 *ab Archidiaconis etiam inuiti tondeantur.* † Sed hoc Alexandri rescriptum nullam prorsus probationem facit: Verba enim illa ex Agathensi Concilio, cap. 20. desumpta sunt, in quo penitus barbæ mentio non habetur. Sed manifestissimus fuit impressoris error, qui sicut uerbum, Radât, à Carthaginensi Concilio dempsit, cap. 44. in d. c. Clericus. ita uerbum, Barbam, adiecit Concilio Agathensi. Cuius uerba sunt: *Clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiaconis, etiam si noluerint, tondeantur.* Ita restituentus omnino est tex. in d. cap. Clericis. Tantum igitur abest, ut hanc sententiam textus ille præbet, quod potius nulla barbæ mentione habita, contrariam firmet, barbam scilicet non esse radendam: quæ constitutio Carthaginensis Concilij fuit, d. cap. 44. relata in d. cap. Clericus. cuius ea sunt uerba: *Clerici neque comam nutriant, neque barbam radant.* Vnde manifestum fit, impressoris errorem fuisse, qui utrique Concilio uim fecit, ne contraria
- 20 compaginare uideretur. † Nec certè mirum id uideri debet;

bet;

- bet, quando & in aliis Conciliis multa supposita legantur, cuius rei duo illa exempla sufficiant. Primum est, quòd Concilio Niceno, canone sexto, decretum fuerit, ut Romana sedes primum locum, secundum Alexandrina, & tertium Antiochena obtinerent: Constantinopoli verò condita, in Concilio generali secundo, in ea Vrbe, sub seniore Theodosio congregato cautum est, ut Constantinopolitana sedes secundum post Romanam locum, & ante Alexandrinam haberet, quòd Constantinopolis esset noua Roma: ita eius Concilij uulgatus Canon tertius habet, † quem tamen supposititium, & à Græcis fictū fuisse apertè in Concilio Calcedonensi proclamarent Legati Leonis Papæ, & S. R. Eccl. qui in Concilio Ecclesiæ nomine præsidebat, ut ex eiusdem Synodi act. 16. liquet. †
- 21 Secundum est, quòd Nicolaus Primus, ad Michaelem Imperatorem scribens, grauissimè conqueritur, multa in eius Epistola dempta, multa item addita fuisse, ut idem indicat in Epistola, sub datione die xviii. Martij, Indictione 9. quòd etiam aduertit Ioannes Valentinus in præfatione ad acta sextæ Synodi. Solemni itaque Concilij Carthaginensis edicto, Sacerdotibus præcipitur, ne barbam radant, ut uiri sint, & uideantur, & quandam præ se ferant sui (ut ita dicam) generis maiestatem.
- 22 † Quòd si uerba illa legenda non sint, uidentur eæ constitutiones Nazæorum hæresim respicere, quorum tantus erat, & barbæ & capillorum cultus, ut in illis uim omnem Sampsonis argumento collocarent, ut tradunt Epiphanius contra 80. hæreses, lib. 2. in fin. & post illum Gabriel Prateolus de Vitis & sectis hæreticorum, uerbo, Nazæi. Damnant itaque Canones superstitiosum barbæ cultum, uel eius nimiam curiositatem: † qualis olim comæ fuit apud Romanos, quam detestatur Seneca, lib. 1. de breuitate uitæ, cap. 21. his uerbis: *Quis est istorum,*
- 23
24

qui non malit Rempubicam turbari, quàm comam? hos tu ociosos uocas inter pectinem speculumq; occupatos? Non tamen iccirco ab ijs constitutionibus barbæ usus prohibitus intelligi debet; sed hæc fusius Ioannes Pierius Valerianus, in eo quem edidit de Sacerdotum barbibus libello, & Fr. Franciscus Georgius in tract. de harmonia mundi, tom. 3. cap. 6. in fin. † Maximè uerò omnium clericis fugienda est hypocrisis, quæ multos obcecat, lipposque reddit dira colluies: nedum illis, sed Christianis omnibus penitus interdicta: continet enim malorum genera omnia, cùm tamen boni speciem præ se ferat: qua si quis detinetur, is nihil aliud agit, quàm Luciferi prudentiam imitando, Dei ipsius quodammodo deceptorem se profiteri, quo nihil immanius, atrociusq; cogitatione comprehendi potest. Fermentum vetus Phariseorum est hypocrisis, quibus ita minatur Christus: *Vae uobis hypocrite, quia similes facti estis sepulchris dealbatis, quæ foris quidem apparent hominibus speciosa, intus uerò plena sunt hostibus mortuorum.* Matthæ. 23. Hos pariter detestatur Isaias à Matthæo relatus, cap. 15. cùm inquit: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* De his Iob. c. 13. *Non ueniet in conspectu Domini omnis hypocrita, & laus impiorum leuis est, & gaudium hypocrite instar puncti.* & alibi glo. in cap. certè, uer. malum, 12. quæstio. 2. annotauit, † grauius esse per hypocrisim, quàm manifestè peccare. Hos oppidò, quàm eleganter pingit Horatius his uersibus.

Iane pater clare, Iane, cùm dixit, Apollo

Labra mouet metuens audiri pulchra Lauerna;

Da mihi fallere, da mihi instum, sanctumq; uideri,

Noctem peccatis, & fraudibus obijce nabem.

Hos etiam elegantissimè describit Dantes Aligerius in Inferno, cantu xxiiij. lepidissimis quibusdam versiculis, quos

quos uidere unicuique in promptu esse potest. Hypocri-
tæ ij sunt, qui cum ab illa interna, & secretissima luce
ueritatis ceciderint, nihil est, unde uelint placere super-
bi, nisi fraudulentis simulationibus: & eorum hi mul-
tum cordati uidentur, qui quem uoluerunt fallere, ac
decipere, potuerunt: Itaque primi parentes, ut iam non
essent simplices, fecerunt de foliis fici sibi succinctora,
tanquam tegentes pudenda sua, hoc est, occultantes sim-
plicitatem, de qua iam erubescibat astuta superbia, ut
totidem uerbis tradit Augustinus contra Manichæos,
lib. 2. cap. 15. in fi. Eos idem Augustinus in sermone 59.
de temp. 2. ser. 6. post Dominicam in Quinquagesima, to-
mo 10. comparat iis, qui spectaculis tecta facie incedunt
distincti cæruleo niueoq; colore, cæterisq; pigmentis,
habentes item simulacra oris lintea, gipsata, & uario co-
lore distincta, nonnunquam colla, & manus perungen-
tes, ut ad personæ colorem perueniant, & populum, dum
in ludis agunt, modò sub specie uiri, modò fœminæ fal-
lant. Sinceri itaque, ac puri Sacerdotes esse debent, ut
Deo, cui inferuiunt, qui purissimus est, placeant. De his,
quoniam nobis in præsentia dicere propositum non est,
siquis plura uidere uelit, adeat Isidorum, lib. de summo
bono, cap. 24. ac D. Thom. secunda secundæ, quæst. 111.
& hæc hæctenus.

ARGUMENTVM.

*Reliquis porrò clericis omnibus debere Prælatos uita & mo-
ribus præstare: & quæ in ijs uirtutes præ cæteris eluce-
re debeant.*

RERVM SVMMÆ.

1 *Residentia Episcopis, & Parochis, ac alijs, qui regendi offi-
cium in Ecclesia habent, quàm maximè necessaria.*

Resi-

- 2 Residentia an sit de iure diuino, remissiuè.
- 3 Prædicatio Episcopis necessaria.
- 4 Cur Deus præcepit, ut Sacerdos Tabernaculum ingressurus, tintinnabulis ambiretur.
- 5 Episcopus imperitus eligendus non est, quòd mutus præco censetur.
- 6 Episcopi imperiti, canes non ualentes latrare, uocantur ab Esaiâ.
- 7 Lenitas & mansuetudo in Episcopo esse debet: & in eam rem multa recensentur.
- 8 Seueritas nimia à Canonibus improbata.
- 9 Imperium seruorum.
- 10 D. Gregorij lenitas in gubernando, pluraq; de eo exempla non iniucunda.
- 11 Gregorij XIII. Pontificis laus in regenda Dei Ecclesia.
- 12 Auaritia clericis, ut pestis fugienda.
- 13 Auaritiæ uis quanta sit.
- 14 Multi ex auaritia occasione sumpta, ac inuidia moti, prælatorum potestatem impiè in dubium reuocant.
- 15 Auaritia causam dedit questionis de iure reddituum Ecclesiasticorum.

CAPYT DVODECIMVM.

VM Ecclesiastica beneficia ijs potissimùm conferri debeant, qui sacris Ordinibus sint initiati, cap. cum secundum Apostolum, de præben. ex ijs, quæ superius dicta sunt, satis apparere potest, quibus rebus præditi esse debent, qui se se illis non indignos præstare uelint. Quæ cum quis adeptus fuerit, alia præstare uelint. Quæ cum quis adeptus fuerit, alia sunt, quæ sibi incumbunt, & ab ijs quàm maxime exiguntur, qui aut Episcopi, aut Parochi sunt; Eius uerò generis

1 neris aliqua recensēbimus. † Residencia primū necessaria est, ut Paulus testatur, *Attendite, inquit, uobis, & uni-*
 2 *uerso gregi, in quo uos posuit Spiritus sanctus Episcopos re-*
 3 *gere Ecclesiam Dei.* † Illam uerò diuino iure præceptam
 4 non pauci censuere. Sed cū nobis ea de re in præsentia
 5 tractandum non sit, qui de ea plura uidere cupit, adire po-
 6 terit Caietanum, Ambrosium Catherinum, Franciscum
 7 Torrentem, Thomam Campegiū, & Hieronymum Gi-
 8 gantem tract. de resid. Episc. Dominicū Sotum de iust.
 & iur. lib. 10. q. 3. art. primo. & post alios Naclātium Clu-
 giensem Episcopum, quæst. 12. ad Patres in Concilio Tri-
 dentino. † Prædicatio quoque requiritur: & ideò Domi-
 nus præceperat, ut Sacerdos tabernaculum ingressurus,
 tintinnabulis ambiretur, † quod meminisset Prædicato-
 ris officium se habere, nè ue iccirco superni inspectoris
 officium suo silentio offenderet, Exod. cap. 28. hanc ob
 rem Episcopum imperitum eligendum non esse, † quod
 is mutus præco censeretur, cautum est cap. si rector, 43.
 6 dist. † Eiusmodi uerò impios Episcopos canes non ual-
 7 lentes latrare appellat Esaias, cap. 56. † In omnibus uerò
 moderandis lenitas, ac mansuetudo summopere lauda-
 tur, ac requiritur: nanque castigati, ait text. in c. cum bea-
 tus Paulus, 45. distin. reuerentiam exhibent castiganti:
 8 † seueritatis autem nimix increpatio, nec correctionem
 recipit, nec salutem. Hinc dicebat August. Epist. 64. ad
 Aurelium Episcopum, relatus in ea. commensationes, 44.
 dist. *Seueritas autem exercenda est in peccata paucorum; ita*
q; mouebūtur spirituales, aut spiritualibus proximi, quorum
authoritate, & lenissimis quidē, & instantissimis admonitio-
nibus, ceterorū multitudo frāgatur. Hæc ille. *Rudis enim, &*
seuera correctio cæcum non illuminat, non sanat egrotum, non
curat infirmum, sed magis occidit. atq; in desperationē pericli-
tantem mittit. Boni nanque Rectores ex sua aliorum infirma-
tatem

tatem pensantes, magis per mansuetudinem, aut humilitatē peccantes ab erroris laqueo emere student, quàm per austeritatem mutantes in foueam propellere, c. recedite, 45. distin.
 9 † Hæc potissimum ijs prædicanda sunt, qui cum obscuris sint orti parentibus, nec admodum ingenue educati, Magistratus quandoque gerunt ac imperium seuerè nimis, ac superbè exercent, de quibus Claudian. lib. 1. in Euthio. his uersibus.

Asperius nihil est humili cum surgit in altum.

Cuncta ferit, dum cuncta timet; deseruit in omnes,

Vt se posse putet: nec bellua terrior ulla est,

Quam serui rabies in libera colla furentis.

Quam subiit, dominiq; memor quem uerberat, odit.

Lenitatem uerò maximè commendat Leo Episcopus, scribens Rustico Narbonensi Episcopo Epistola 90. Odio. inquit, habeantur peccata, nō homines; corripiantur tumidi, tolerantur infirmi, & quod seuerius castigare necesse est, non seuiantis plectatur animo, sed medentis, c. odio, 86. distinc. Libet hic Toletani Concilij XI. cap. 7. Tom. 2. Concilio. in eam rem pulcherrimam uerba adscribere. Cum, inquit, iuxta antiquæ constitutionis edictum, plus erga corrigendos agere debeat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm commotio, plus charitas, quàm potestas. Relatum est nobis, quòd quidam ex fratribus plus liuore odij, quàm correctionis studio subditos insequentes, dum se simulant spiritualem eis exhibere correctionem, indiscretam eis subito afferunt mortem, cum inauditos à se proyiciunt, & illicitis eos iudicijs sub penitentia puniunt. Quanta cum lenitate olim diuus Gregorius mores hominum moderatus fuerit ea testantur, quæ ab ipso literarum monumentis tradita sunt. † Inter alia cum Ecclesiam Anthonitanam uacare contigisset, ad quam Florentinus eius Ecclesiæ Archidiaconus electus fuerat, cui auaritiæ crimen obijciebatur, non asperè
 in

in eum inuectus est, sed inquiri leuissime mandauit, an quod sibi relatum fuerat, domum Archidiaconi nullum unquam hospitem amicum fuisse ingressum, uerum esset; idque an ex necessitate, aut ex tenacitate proueniret. Cū etiam de Rustico Diacono ad eandem Ecclesiam assumēdo ageretur, ei que illud imperitiā, quod non omnes psalmos recitare sciret, obijceretur; mitissime itē inquiri iussit, quantos psalmos teneret. Insuper cū Florentinus Rauenatensis Archidiaconus ad eiusdem Anconitanæ Ecclesiæ regimen proponeretur, non confestim illum à Rauenatēsi Ecclesia auocauit, sed cum eiusdem Episcopo agi præcepit, ut eum concederet, nisi aliud obstaret canonicum, ne contra suam uoluntatem eum assumere uideretur;

- 11 tur, c. primo, 85. dist. f. Probatissimæ huius lenitatis exemplum maximum præbet toto terrarum Orbi Sanctissimus Gregorius XIII. qui seueritatem magna cum humanitate coniungēs, cuncta prudentissimè prouidet, optimè regit, ac sanctissimè moderatur: ita Deus diutissime nobis illum incolumen seruet. Quod si quandoque seuerè cum aliquo actum sit, ut ad lenitatem reditus detur, docet Augustinus Epistola. 109. ad Monachos, his uerbis: *Quando necessitas discipline in moribus coercendis dicere uos dura uerba compellit, si etiam ipsi modum uos excessisse sentitis, non à uobis exigitur, ut uos à subditis ueniam postuletis, ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimium seruatur humilitas, regendi frangatur authoritas: & tamen peccata est uenia ab omnium Domino, qui nouit eos, quos plus iusto fortè corripitis, quanta beneuolentia diligatis,* capit. quando, 86. distinct. Hæc potissimum ex multis, quæ ijs
- 12 qui Ecclesijs præsunt, necessaria sunt, elegimus. Illud uerò nedū Sacerdotibus, sed & alijs inferiorū Ordinū clericis, cū aut ad Episcopatus, aut cætera beneficia Ecclesiastica assumuntur, summo studio cauendum est, ne se turpi lu

cro auaritiæ dedant, quæ Idolorum est seruitus, ca. auaritiæ, de præben. suffarcinatos enim auro Christum nudum sequi maximè absurdum est, ut testis est D. Hieronymus ad Nepotianum de Vita Clericorum; relatus in capitu. gloria Episcopi, 12. quæst. 2. cupiditas enim Prælati-
 13 6. † Teterimè autem huiusce pestis, nimirum auaritiæ, tanta uis est, ut multos quotidie cernamus, qui illa ipsa quasi obcæcati, in omnes nequitia genus proni iuunt, nihil non audent; ac dum rapere ad se omnia student, diuina humanaque iura peruertunt. Qua ex re fit, ut maximè at-
 rollatur laudibus, quisquis à lucri cupiditate alienus est, quin & ad Superum felicitatem proximè accedere uideatur. Salomon in Ecclesiastico: *Beatus, uir, inquit, qui post aurum non obijt, nec sperauit in pecunia Thesauris, quis est hic, & laudabimus?* Torfit semper, torquetque adhuc mortalium animos pecuniæ studium, & cum seculares uiri illud affectantes officio suo deesse existimentur, tum uerò maximè Ecclesiastici, in quibus non immeritò auaritiæ crimen sordidius habetur. Atqui certè hoc ipsum tanto
 14 magis dolendum nobis est, quòd uideamus multos hinc audaciores factos, non auaritiæ modò prælatorum criminatos fuisse, sed eorum potestatem per quam impie, solaque ad id inuidia adductos in dubium reuocasse. Propterea multæ passim excitantur quæstiones, quarum (ut plereque detestabiles odijque, ac liuoris plenissimæ sunt) sic illa certe probabilior, Num beneficiarij reddituum Ecclesiasticorum dominium, an uerò usum fructum, seu potius

tius nudum usum habere existimandi sint. Quoniam uero hæc quæstio, si quæ nunquam alia, tum sacrarum literarum, tunc etiam Pontificij iuris interpretes sollicitos habuit, neque id immeritò, cum clericorum plane omnium hic negotium agatur; faciendum nobis esse duximus, ut illam accuratè tractaremus; Qua in re faciliorem certè ad ueritatem obtinendam aditum aperient, quæ de reddituum Ecclesiasticorum origine, de uarijs beneficiorum generibus, de quæ moribus, ac qualitate personarum quæ iure illa ualeant obtinere, hæctenus consultò præfati sumus.

Finis Secunde Partis.

T R A C T A T V S

P A R S T E R T I A

A R G V M E N T V M

In hac parte quaestiones plurimas interesse, et ad benefici-
 orum ecclesiasticorum dominium sunt: Quæ
 si coram consueuerint, ad eorum restitutionem tenentur
 restituere, in hoc tenentur canonice. Doctores hanc
 restitutionem, per omnes commodissime ad ius tantum re-

A R G V M E N T V M

1. In hac parte quaestiones plurimas interesse, et ad benefici-
 orum ecclesiasticorum dominium sunt: Quæ
 si coram consueuerint, ad eorum restitutionem tenentur
 restituere, in hoc tenentur canonice. Doctores hanc
 restitutionem, per omnes commodissime ad ius tantum re-